

Keski-Suomen hevostalouden nykytilanne

Sanna Ihanainen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2014

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Luonnonvara- ja ympäristöala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) IHANAINEN, Sanna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 17.11.2014
	Sivumäärä 47	Julkaisun kieli suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi KESKI-SUOMEN HEVOSTALOUDEN NYKYTILANNE		
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) RIIPINEN, Mirja		
Toimeksiantaja(t) Hevosvoimaa- tiedotushanke ja Keski-Suomen Hevosjalostusliitto		
Tiivistelmä Työssä on selvitetty Keski-Suomen hevosmäärät sekä olennaisimmat toimintaympäristöt. Keski-Suomessa on ollut vuoden 2013 lopussa 5230 hevosta. Maakunnassa on yksi maakuntarata, kolme kesärataa sekä yhdeksän harjoitusrataa. Maakunnan hevostalous on aktiivista, sillä vuodessa Keski-Suomessa syntyy noin 300-350 varsaa ja lisäksi ulkomailta tuodaan jonkin verran hevosia. Alueella on myös monia alueittain toimivia ratsastus- ja hevosystäväinseuroja, jotka toimivat paikallisesti hevostaloutta edistäen. Myös kilpailu- ja valmennustoiminta on vahvaa Keski-Suomessa niin ravi- kuin ratsastusurheilun parissa. Alueella on ollut 2010-luvulla useita hankkeita käynnissä, jotka tukevat alueen toimijoita ja yrittäjiä.		
Avainsanat (asiasanat) Hevostalous, Keski-Suomi, hevosmäärät, toimintaympäristö, ratsastus, raviurheilu		
Muut tiedot		

Author(s) Ihanainen, Sanna	Type of publication Bachelor's / Master's Thesis	Date 17112014
	Pages 47	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title The Current Situation of Central Finland's Equine Industry		
Degree Programme Degree Programme in Agriculture and Rural Industries		
Tutor(s) RIIPINEN, Mirja		
Assigned by Project Hevosvoimaa and Central Finland's Horse Breeding Union		
Abstract The present work has investigated the number of horses in Central Finland and the operational environments there. At the end of the 2013 there were 5230 horses in Central Finland. There is one county racetrack in Central Finland, three racetracks which are used for national races only during the summertime and nine tracks which are in training use. The county's equine industry is quite active, because there are 300-350 fillies born every year. There is also some import of horses every year. In Central Finland there are also many local riding and horsefriends' societies. They practice locally improving the equine industry with their actions and members. The competition and training culture is also strong in Central Finland among both equestrian sports and trotting sports. There has also been a great amount of projects between years 2010-2014 which has supported the operators and entrepreneurs in Central Finland.		
Keywords Horse industry, Central Finland, number of horses, operating environment, riding, trotting sports		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	Opinnäytetyön tavoitteet	3
2	Hevostalous Suomessa.....	3
3	Hevosmäärät kunnittain.....	4
4	Hevostalous Keski-Suomessa	10
4.1	Ravivalmennus.....	10
4.1.1	Ammattivalmentajat.....	10
4.1.2	Kilpailulisenssi	11
4.2	Ratsastuspalvelut.....	12
4.2.1	SRL:n hyväksymät ratsastuskoulut	12
4.2.2	SRL:n hyväksymät harrastetallit.....	13
4.3	Tallipalvelut.....	14
4.4	Hevoskasvatus ja jalostustoiminta	17
4.5	Eläinlääkäri-, kengitys- ja hierontapalvelut	22
4.5.1	Eläinlääkäripalvelut.....	22
4.5.2	Kengityspalvelut.....	23
4.5.3	Hierontapalvelut	23
5	Hevosavusteinen toiminta	24
5.1	Ratsastusterapia (Equine Assisted Therapy)	24
5.2	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	25
6	Hevosalan koulutus	25
7	Keski-Suomi hevosalan toimintaympäristönä.....	26
7.1	Raviradat.....	26
7.2	Maastoreitit	29
8	Hanketoiminta.....	30
9	Järjestöt.....	32
9.1	Hevosjalostusliiton jäsenseurat.....	32
9.2	SRL:n jäsenseurat.....	33
10	SWOT-analyysi	35

11	Kehittäminen ja pohdintaa	38
	Lähteet.....	41
	Liite 1. Keski-Suomessa jalostukseen vuonna 2013 käytetyt oriit	47

Taulukot

Taulukko 1 Hevosmäärät Keski-Suomessa kunnittain	6
Taulukko 2 Keski-Suomen hevosen omistajat kunnittain	10
Taulukko 3 Suomen Hippoksen lisenssimäärät Keski-Suomessa	12
Taulukko 4. Suomen Ratsastajainliiton jäsentallien määrät Keski-Suomessa vuonna 2013.....	14
Taulukko 5 Killerin ravit vuonna 2014.....	27
Taulukko 6 Keski-Suomen kesäratojen ravit vuonna 2014	28
Taulukko 7 Keski-Suomen harjoitus- ja jääratojen ravit vuonna 2014	28
Taulukko 8 Keski-Suomessa järjestettävät ratsastuskilpailut vuonna 2014	34

Kuviot

Kuvio 1 Keski-Suomen hevosten rotujakauma.....	5
Kuvio 2 Hevosten rotujakauma kunnittain Keski-Suomessa.....	7
Kuvio 3 Hevosenomistajien osuus asukkaista	9
Kuvio 4 Yli kuuden hevosen talliyrietykset Keski-Suomessa (Piirainen 2014)	16
Kuvio 5 Suomessa kantakirjatut suomenhevoset vuonna 2013	19
Kuvio 6 Suomessa kantakirjatut lämminveriset vuonna 2013.....	19
Kuvio 7 Keski-Suomen näyttelyissä vuonna 2013 palkitut varsat.....	20
Kuvio 8 Kaikki näyttelyissä palkitut suomenhevosvarsat vuonna 2013.....	21
Kuvio 9 Kaikki näyttelyissä palkitut lämminveriset varsat vuonna 2013	22
Kuvio 10 Keski-Suomen raviradat kartalla (Karttapaikka 2014).....	29

1 Opinnäytetyön tavoitteet

Työ on kartoitus Keski-Suomen hevostalouden tilasta tänä päivänä. Työn toimeksiantajina ovat Keski-Suomen Hevosjalostusliitto ry sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun Hevosvoimaa –tiedotushanke. Työn aihe tuli siis tilaajan tarpeesta. Itse innostuin aiheesta oman hevostaustani vuoksi, sillä hevoset ovat minulle tärkeitä ja hevostalouden tilanne kiinnostaa henkilökohtaisestikin, jopa mahdollisena työllistäjänä tulevaisuudessa.

Työn tavoitteena on kartoittaa Keski-Suomen hevostalouden nykytilanne. Työssä pyritään siis selvittämään Keski-Suomen hevosmäärät sekä olennaisimmat toimintaympäristöt. Konkreettisenä tuotoksena on tavoitteena saada aikaan myös eräänlainen palvelukartta, jolta löytyvät raviradat, SRL:n hyväksymät tallit sekä ratsastusreitit. Myös hevostalouden yhteistyökumppanit pyritään selvittämään, eli ratsastusseurat ja hevosystäväinseurat.

Suuri osa tiedoista selviää Hippoksen ylläpitämästä hevostietokannasta. Lisäksi tietoa haetaan asiantuntijoilta ja alueellisilta toimijoilta. Tietoja kerätään myös SRL:n tietokannoista sekä alan asiantuntijoilta. Tiedot analysoidaan taulukoimalla sekä kokoamalla kaikki samojen kansien väliin, jolloin työn tilaajien on helppo hyödyntää tietoja jatkossa ja lisätä uutta tietoa.

2 Hevostalous Suomessa

Hevostaloudesta on tullut Suomessa alati kasvava toimiala. Ravien ja ratsastuksen suosio nousee jatkuvasti ja se näkyy niin harrastaja- kuin hevosmäärissä. Suomessa oli vuoden 2013 lopussa yli 77 100 hevosta. Määrä on yli kaksinkertaistunut 25 vuodessa. Asukaslukuun suhteutettuna hevosia on eniten Kouvolassa, Helsingissä ja Oulussa. Hevoset ovat siis keskittyneet sinne minne ihmisetkin. Suuri osa hevosmäärän

kasvusta muodostuukin vapaa-ajan hevosista, jotka ovat ratsuja ja poneja. (Kemiläinen 2013.)

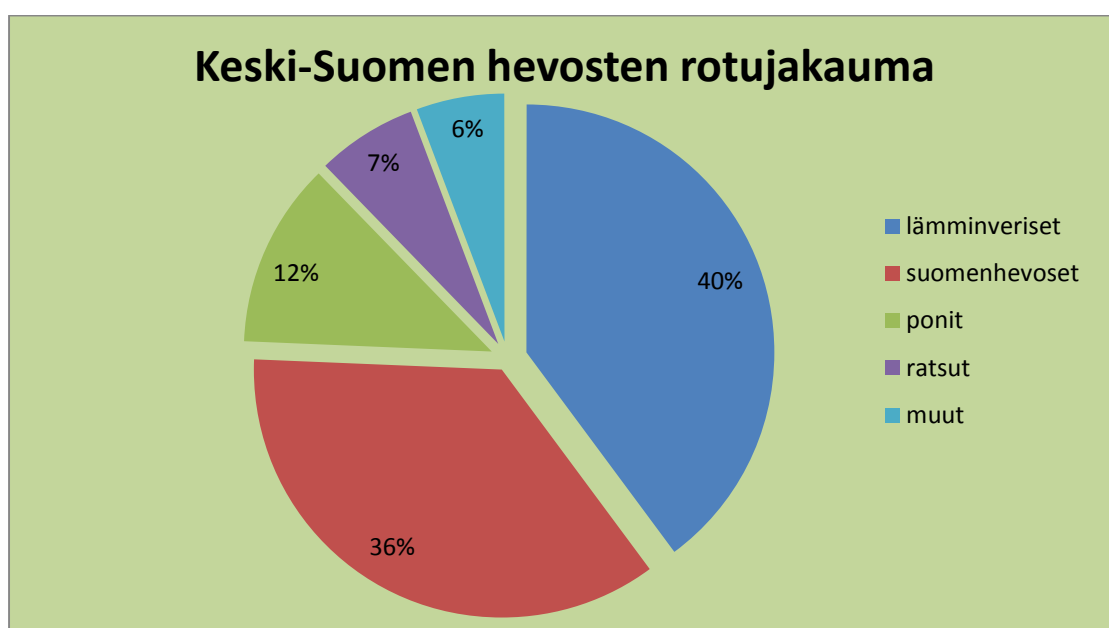
Hevoset ovat vieneet jo monet suomalaisista mennessään, sillä raveja seuraa paikan päällä lähes 800 000 henkilöä ja ratsastusharrastajia on arvioitu olevan jopa 130 000. Hevosenomistajia on vuonna 2007 ollut noin 35 000. Vuonna 2007 maamme hevosten perusrehujen tuottamiseen on tarvittu 100 000 hehtaaria peltoa. (Hevosala lukuina n.d.) Näin ollen tänä päivänä peltoa tarvitaan jo yli 110 000 hehtaaria kaikkien hevostemme perusrehujen tuottamiseksi. Vuonna 2013 hevosenomistajia on ollut yli 47 700, eli kuudessa vuodessa hevosenomistajia on tullut yli 12 000 lisää eli noin neljännes, mikä osaltaan kertoo myös hevosalan kasvusta Suomessa (Piirainen 2013).

Hevosalan yritykset ovat Suomessa pääsääntöisesti pienyrityksiä, jotka työllistävät talliyrittäjien lisäksi yhdestä kahteen työntekijää. Hevosalan yrityksiä on koko maassa noin 3000, ala onkin ollut kovassa kasvussa tähän asti. Hämeen ammattikorkeakoulun Hevosyritys huippukuntoon – hankkeen yhteydessä tehdyssä hevosyritysten tulevaisuuskyselyssä selvisi, että ala jatkaa vielä kasvuaan edelleen. Kyselyyn vastasi 166 hevosalan yrittäjää, joista 45 % suunnitteli tuotannon laajentamista seuraavan viiden vuoden aikana, 33 % ei muuta toimintaansa. Toimintaansa vähentäviä tai kokonaan lopettamista suunnittelevia oli 22 % vastanneista. Yritystoiminnan kannattavuus oli suurin syy toiminnan lopettamiseen. Tulokseen heijastuu myös varmasti osaltaan eläinsuojelulain muutos, jonka myötä hevosten tilavaatimukset muuttuivat. Kaikki eivät pystyneet täyttämään uusia vaatimuksia tai investoimaan uusiin tiloihin. (Pussinen 2013, 13, 19-23.)

3 Hevosmäärät kunnittain

Keski-Suomessa on ollut vuoden 2013 lopussa hevosia yhteensä 5260 kappaletta. Koko Suomen hevosista siis reilu 6 % on Keski-Suomessa. Suurin osa keskisuomalaisista hevosista on lämminverisiä ravihevosia, mutta yli kolmannes on suomenhevosia

(ks. Kuvio 1). Ratsuhevosia on hieman yli puolet vähemmän kuin poneja, joita on 635. Ratsuja on siis 343 kappaletta, eli noin seitsemän prosenttia keskisuomalaisista hevosista. Muita hevosia, eli muun muassa kylmäverisiä ja tilastohevosia on kuusi prosenttia Keski-Suomen hevoskannasta. (Piirainen 2013.) Tilastohevonen on hevonen, jonka emä ja isä ovat erituisia, eli sille ei ole rotumääritelmää. Esimerkiksi suomenhevosen ja lämminverisen risteytys on tilastohevonen. Kylmäveriset rodut taas ovat raskarakenteisia työhevestyyppisiä hevosia, esimerkiksi shirehevonen ja friisiläishevonen ovat kylmäverisiä.

Kuvio 1 Keski-Suomen hevosten rotujakauma

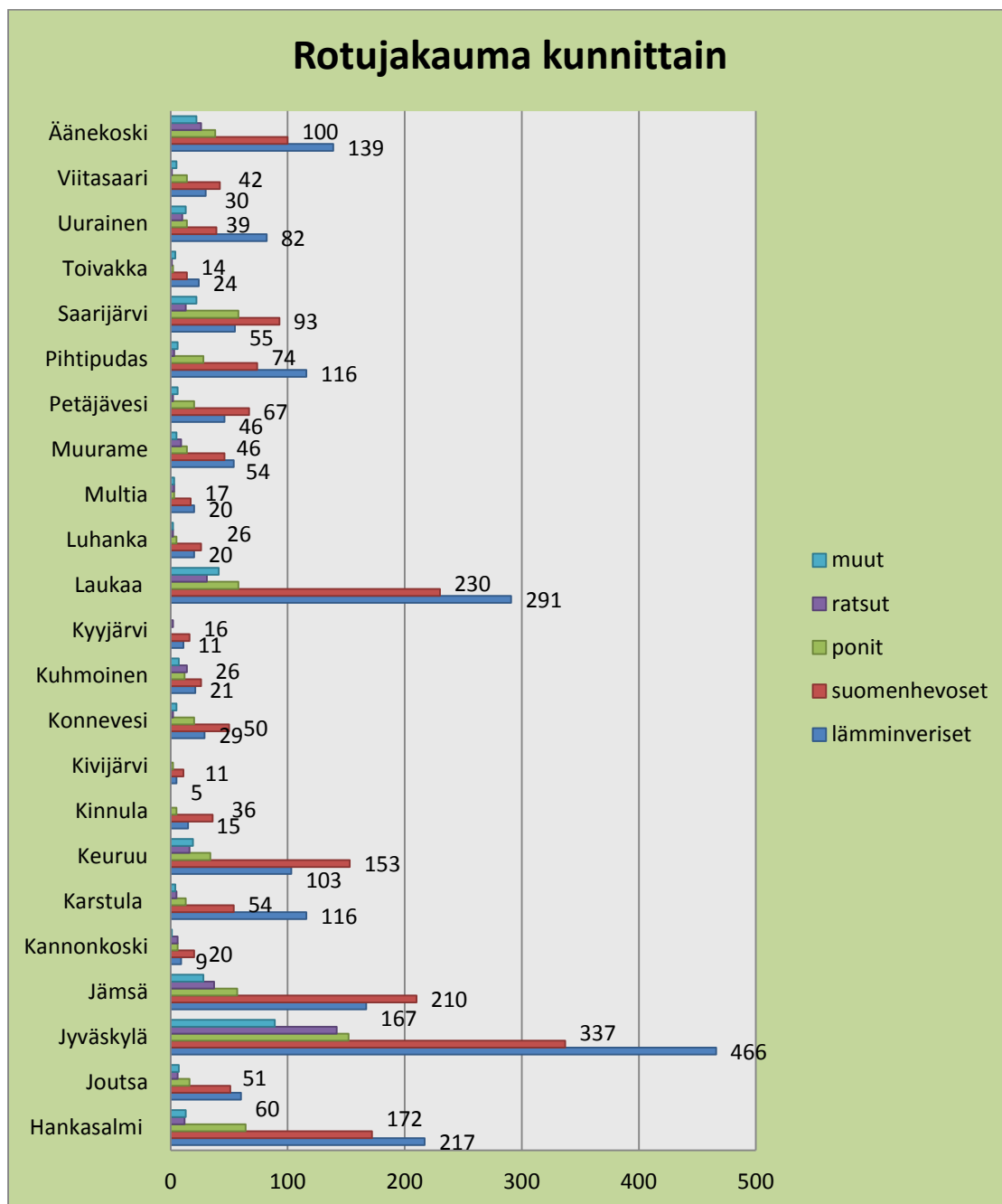
Taulukko 1 osoittaa, että kaikista eniten hevosia on Jyväskylässä (1186 hevosta), missä on yksi Keski-Suomen suurista hevoskeskittymistä Killerin hevosurheilukeskuksen yhteydessä. Valtakunnallisestikin on nähtävissä, että hevoset ovat suurempien kaupunkien lähettävillä, ja niin ne ovat myös Keski-Suomessa. Toiseksi eniten nimittäin hevosia on Laukaassa, joka on Jyväskylän naapurikunta. Pohjoisen Keski-Suomen vahvat hevoskunnat ovat Äänekoski (325 hevosta) sekä Pihtipudas (227 hevosta) ja Saarijärvi (241 hevosta). Vähiten hevosia on Kivijärvellä (18 hevosta). (Mt.)

Taulukko 1 Hevosmäärät Keski-Suomessa kunnittain

Kunta	hevosia yht	lämminveriset	suomenhevoset	ponit	ratsut	muut
Hankasalmi	478	217	172	64	12	13
Joutsa	140	60	51	16	6	7
Jyväskylä	1186	466	337	152	142	89
Jämsä	499	167	210	57	37	28
Kannonkoski	42	9	20	6	6	1
Karstula	192	116	54	13	5	4
Keuruu	325	103	153	34	16	19
Kinnula	56	15	36	5	0	0
Kivijärvi	18	5	11	2	0	0
Konnevesi	106	29	50	20	2	5
Kuhmoinen	80	21	26	12	14	7
Kyyjärvi	29	11	16	0	2	0
Laukaa	651	291	230	58	31	41
Luhanka	55	20	26	5	2	2
Multia	46	20	17	3	3	3
Muurame	128	54	46	14	9	5
Petäjävesi	141	46	67	20	2	6
Pihtipudas	227	116	74	28	3	6
Saarijärvi	241	55	93	58	13	22
Toivakka	45	24	14	2	1	4
Uurainen	158	82	39	14	10	13
Viitasaari	92	30	42	14	1	5
Äänekoski	325	139	100	38	26	22
yhteensä	5260	2096	1884	635	343	302

Kun tarkastellaan hevosten rotujakaumaa Keski-Suomessa (ks. Kuvio 2), huomataan, että suurimmassa osassa kuntia on lämminverisiä eniten. Suomenhevoset vievät kuitenkin voiton monissa kunnissa, kuten Jämsä, Keuruu, Petäjävesi, Saarijärvi ja Viitasaari. Myös ne kunnat, joissa on vähiten hevosia Keski-Suomessa, ovat suomenhevosvoittoisia. Esimerkiksi Kivijärvi, jossa on vähiten hevosia, Kyyjärvi, missä on toiseksi vähiten hevosia sekä Kannonkoski ovat tällaisia kuntia. Se selittyy ehkä osaltaan sillä, että suomenhevonen on rotuna erittäin monipuolinen, joten se sopii hyvin harrastehevoseksi. Ratsuhevosia on selkeästi eniten Jyväskylässä, missä on eniten myös ratsastustoimintaa. Jämsässä on toiseksi eniten ratsuhevosia. Poneja on suurimmassa osassa kuntia kolmanneksi eniten. Tämä on positiivista, sillä ponit ovat nuoria var-

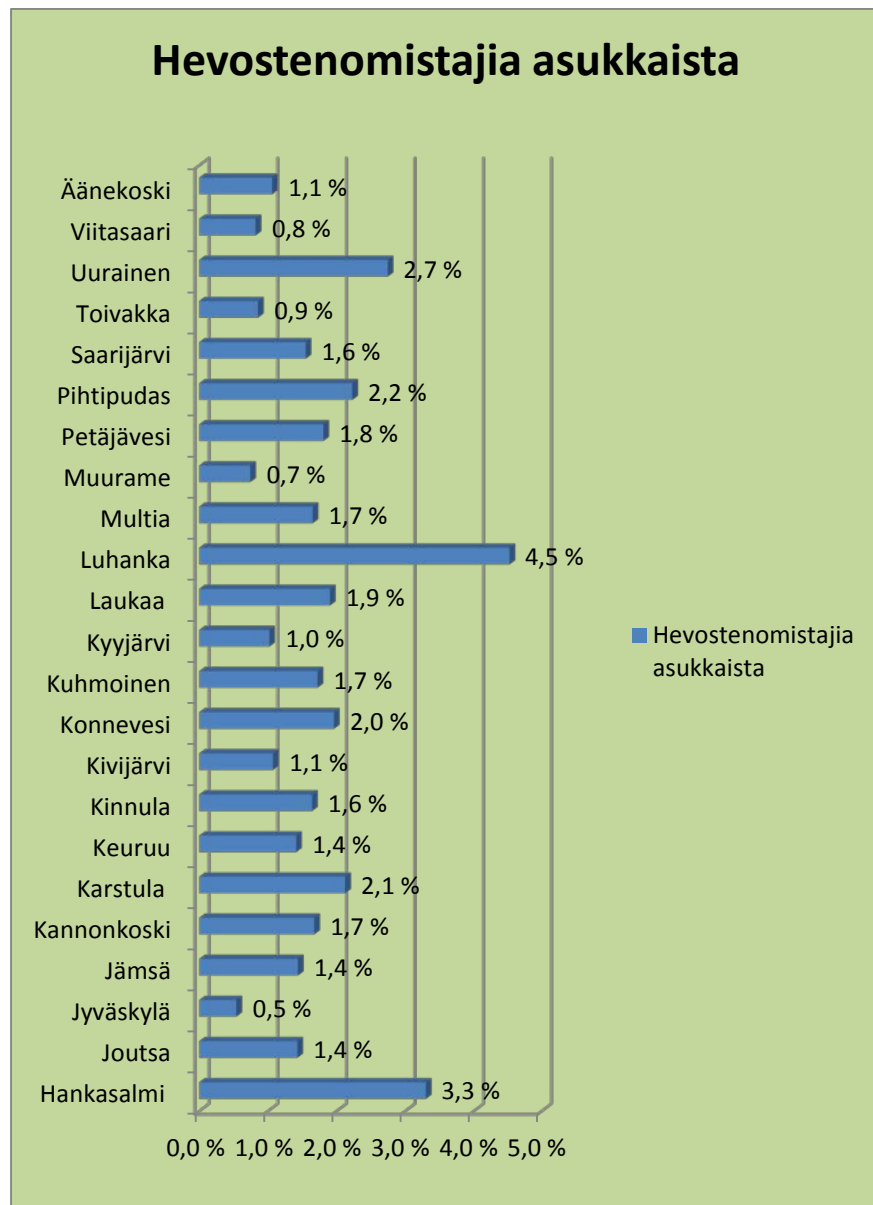
ten ja niiden avulla luodaan hyvä pohja hevosharrastukselle, joka voi kantaa pitkälle aikuiseksi. (Mt.)

Kuvio 2 Hevosten rotujakauma kunnittain Keski-Suomessa

Kun tarkastellaan, kuinka suuri osa kuntien asukkaista on hevosenomistaja, esille nousevat Luhanka, Hankasalmi sekä Uurainen (ks. Kuvio 3). Toisessa ääripäässä taas

on Jyväskylä, missä ei ole kuin puoli prosenttia asukkaista hevosenomistajia, vaikka siellä kuitenkin on eniten hevosia. Osaltaan tilasto kertoo, että Jyväskylässä on hevostalliyrityksiä, jolloin yhdellä henkilöllä on useampi hevonen omistuksessaan, kun taas pienemmissä kunnissa hevosenomistajilla on vain yksittäisiä hevosia. Keski-Suomessa on vuoden 2013 lopussa ollut yli 2900 hevosenomistajaa (ks. Taulukko 2). Valtakunnallisesti hevosen omistajia on yli 47 700. Keskisuomalaisia hevosenomistajia on siis noin kuusi prosenttia kaikista Suomen hevosenomistajista. Eniten hevosenomistajia asuu Jyväskylässä (720 kpl) ja toiseksi eniten Laukaassa (352). (Mt)

Kuvio 3 Hevostenomistajien osuus asukkaista

Taulukko 2 Keski-Suomen hevosien omistajat kunnittain

Kunta	hevosomistajia	
Hankasalmi	180	
Joutsa	70	
Jyväskylä	720	
Jämsä	321	
Kannonkoski	26	
Karstula	93	
Keuruu	148	
Kinnula	29	
Kivijärvi	14	
Konnevesi	57	
Kuhmoinen	42	
Kyyjärvi	15	
Laukaa	352	
Luhanka	35	
Multia	30	
Muurame	71	
Petäjävesi	74	
Pihtipudas	99	
Saarijärvi	159	
Toivakka	21	
Uurainen	98	
Viitasaari	57	
Äänekoski	215	
yhteensä	2926	

4 Hevostalous Keski-Suomessa

4.1 Ravivalmennus

4.1.1 Ammattivalmentajat

Raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestö Suomen Hippos ry:llä on oma lisensijärjestelmänsä, jota se ylläpitää ja valvoo. Jotta henkilö voi ilmoittaa hevosien kilpailemaan ravilähtöön, on hänellä oltava Hippos ry:n lisenssi. Lisenssitasot ovat ammatti-, ajaja-, harrastajavalmentaja-, ponijäsen- sekä seniorilisanssi. Näihin tulee kuitenkin

muutoksia, sillä lisenssijärjestelmään on tulossa uudistuksia vuonna 2015. Uudistuksen myötä lisenssiluokkia tulee lisää, jotta järjestelmä vastaisi paremmin toimintaympäristön edellytyksiä sekä alan kehitystä. (Lisenssijärjestelmä n.d.)

Ammattilisenssin saamiseksi hakijalla on oltava vähintään C-ajolupa sekä hän on osallistunut valmentajan ammattiin valmistavaan koulutukseen. Myös hakijan tallin on oltava kelvollinen ammattimaiseen valmennustoimintaan. Hevostallivirkailija tai eläinlääkäri voi todeta tallin hyväksyttäväksi. (Mt.)

Ammattilisenssejä on monia eri tasoja ja valmentajille ja ajajille on omat lisenssinsä. A1 ja A2 ovat ammattivalmentajalisenssejä. Ne on tarkoitettu ravivalmennusta päätoimisesti tekeville. Kumpaankin lisenssiin vaaditaan vähintään viiden vuoden kokemus ravihevosen valmennustoiminnasta, C-ajolupa sekä Suomen Hippoksen hyväksymät näytöt ammattitaidosta. A1-lisenssiin vaaditaan edellä mainittujen lisäksi myös osallistuminen vähintään 200 ravilähdössä ohjastaminen, joista vähintään 20 on voitettuja. (Mt.) Keski-Suomessa A1- lisenssin omaavia valmentajia on 10 kappaletta, A2-lisenssillisiä on neljä, kuten Taulukosta 3 ilmenee (Piirainen 2013).

4.1.2 Kilpailulisenssi

Raviurheilun suosiosta kertovat myös kilpailulisenssien H1 ja H2 määrät. Kyseiset lisenssit ovat tarkoitettu niille, jotka eivät valmenna tai ohjasta hevosia päätoimisesti. Kilpailulisenssin H1 omaavilla henkilöillä on A-, B- tai C-ajolupa, jolloin he ovat oikeutettuja valmentamaan, ilmoittamaan ja ohjastamaan hevosia ravikilpailulähdöissä. H2 kilpailulisenssiin ei tarvita ajolupaa, jolloin henkilö voi vain valmentaa ja ilmoittaa hevosia ravikilpailuihin. (Lisenssijärjestelmä n.d.) Suurin osa keskisuomalaisista valmentajista on henkilöitä, joille valmentaminen ja kilpaileminen ei ole päätoimista, sillä H1-lisenssin omaavia henkilöitä on Keski-Suomessa 292 kappaletta ja H2-lisenssin omaavia 175 kappaletta. Yhteensä heitä on siis 467 kappaletta. Kuten Tau-

lukko 3 osoittaa, ravivalmentaminen on Keski-Suomessa pääsääntöisesti vielä enemmän harrastus ja toimeentulo tulee jostain muualta. (Piirainen 2013.)

Taulukko 3 Suomen Hippoksen lisenssimäärät Keski-Suomessa

Lisenssiluokka	A1	A2	H1	H2
Määrä	11	3	292	175

4.2 Ratsastuspalvelut

4.2.1 SRL:n hyväksymät ratsastuskoulut

Suomen Ratsastajainliitolla on oma tallijärjestelmä, jolla se pyrkii kontrolloimaan tallien olosuhteita. Tallit voivat siis hakea liiton jäsenyyttä, voidakseen sanoa itseään SRL:n hyväksymäksi. Tallin tulee silloin toimia Ratsastajainliiton edellyttämällä tavalla ja jäseneksi päästyään myös jatkaa samojen toimintaperiaatteiden noudattamista. Kaikilla Suomen Ratsastajainliiton jäsentalleilla tehdään tallineuvojen toimesta tallikäynti 1-2 vuoden välein toiminnan valvomiseksi. (Tallijärjestelmä n.d.)

Perusvaatimukset SRL:n jäsentallille ovat koulutettu henkilökunta, sopivat opetushevoset sekä kaikin puolin turvalliset puitteet. SRL:n hyväksymällä ratsastuskoululla opetuksesta vastaa vähintään 70%:sti joko ratsastuksenopettaja tai ratsastuksenohjaaja. Lisäksi hevosten hyvinvoinnista huolehtimista tarkkaillaan. Hevoset saavat päivässä työskennellä korkeintaan neljä tuntia, joista korkeintaan kolme yhtäjaksoisesti, eikä alle viisivuotiaita hevosia saa olla opetuskäytössä. Tallilla on myös panostettava turvallisen harrastusympäristön luomiseen, muun muassa kaikilla säännöllisesti ratsastavilla on oltava vakuutus ja henkilökunnan on oltava ensiaputaitoinen. Myös asiakaspalveluun kiinnitetään huomiota. Tallin on myös noudatettava lakeja sekä viranomaisten ja SRL:n määräyksiä ja ohjeita. (Hyväksytyn ratsastuskoulun kriteerit 2014.)

Vuonna 2013 koko Suomessa oli yhteensä 321 Ratsastajainliiton hyväksymää ratsastuskoulua. Määrä ei paljoa ole muuttunut vuodesta 2012, jolloin ratsastuskouluja oli yhteensä 327. Suomessa on kaikkiaan noin tuhat ratsastustallia, joilla noin puolella on ratsastuskoulunkaltaista toimintaa (Suomi ratsailla: tilastoja ja tietoja 2013). Suomen ratsastuskouluista noin kaksi kolmasosaa on siis SRL:n hyväksymiä ja valvomia. Keski-Suomessa Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiä ratsastuskouluja oli vuonna 2013 10 kappaletta, kuten Taulukko 4 osoittaa (Mt.).

4.2.2 SRL:n hyväksymät harrastetallit

Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiin harrastetalleihin pätevät samat edellytykset kuin hyväksyttyihin ratsastuskouluihin. Myös harrastetalleja valvotaan säännöllisesti ja niille tehdään tallikäynti 1-2 vuoden välein. Eroavaisuutena on, että harrastetallilla opetuksesta vastaa hevosalan ammattikoulutuksen saanut henkilö, eli hevos-harrasteohjaaja. (Hyväksytyn harrastetallin kriteerit 2014.) Harrastetalleilla on siis koulutuksellisesti matalampi opetuksentaso. Vaikka päätoimisen opettamisen harrastetallilla hoitaa hevosharrasteohjaaja, voi siellä järjestää valmennuksia tai kursseja. Usein harrastetalleilla saattaa olla enemmän vaellusratsastustoimintaa kuin varsinaista tuntitoimintaa.

Harrastetalli tarjoavat mahdollisesti myös muita palveluita kuin ratsastustuntitoimintaa. Hevosharrasteohjaajan koulutus sisältää myös retki- ja vaellusratsastuspalveluiden tuottamista, hevosella ajamista sekä harrastepalveluiden tuottamista hevosta hyödyntäen. Hevosharrasteohjaaja on hevostalouden perustutkinnon koulutuksen osa ja sen tutkinnon osan näytöt suoritettuaan vaaditusti saa Suomen Ratsastajainliiton myöntämän Hevosharrasteohjaaja-ammattinimikkeen. (Hevosharrasteohjaaja 40ov n.d.) Keski-Suomessa on kuusi Suomen Ratsastajainliiton hyväksymää harrastetallia (Suomi ratsailla: tilastoja ja tietoja 2013).

Taulukko 4. Suomen Ratsastajainliiton jäsentallien määrät Keski-Suomessa vuonna 2013

	Ratsastuskoulu	Harrastetalli
Määrä	10	6

4.3 Tallipalvelut

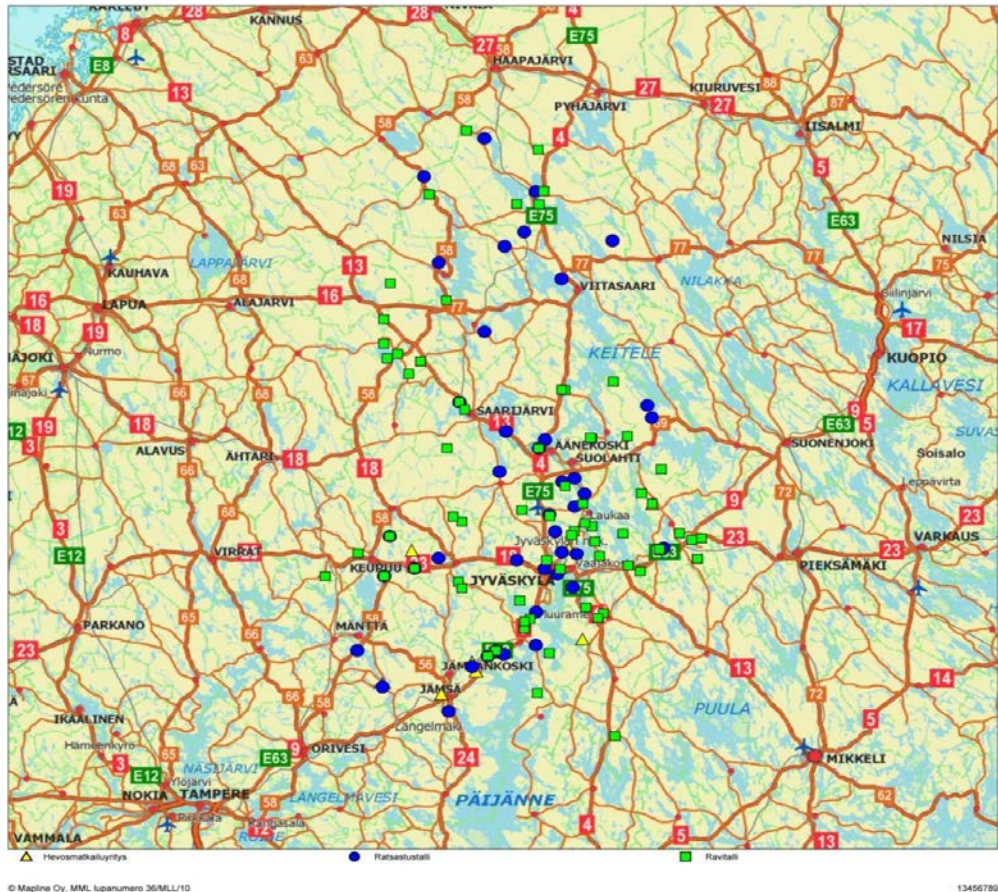
Hyvin usein talleilla voi olla monimuotoista toimintaa. Talleilla siis voi olla hevosia yksityisessä omistuksessa vuokralla, jolloin omistaja itse hoitaa hevosensa. Joillain talleilla asiakaskunta koostuu täysin vuokralaisista, mutta usein rinnalla on myös valmennus- tai ratsastuskoulutoimintaa. Osassa talleista on täysihoitopaikkoja, jolloin omistajan ei tarvitse huolehtia kuin hevosen liikuttamisesta ja siihen liittyvistä hoito- toimenpiteistä. Joissain paikoissa taas vuokraan kuuluu ainoastaan karsinapaikka, jolloin omistaja huolehtii itse hevosestaan sekä kuivikkeiden ja rehujen hankinnasta.

Vuosittain hevosen ylläpitoon menee noin 1200 euroa. Tämä raha käytetään hevosen rehujen, kuivikkeiden, varusteiden ja muiden tarvikkeiden ostamiseen. Pienemmissä talleissa kulut voivat olla usein suuremmat kuin yritystalleissa. (Rummukainen 2006.) Keski-Suomessa se merkitsisi silloin kaikkien hevosten osalta noin 6,3 miljoonaa euroa 5260 kappaleen hevosmäärällä laskettuna. Tämän rahan jääminen Keski-Suomeen pönkittäisi olennaisesti keskisuomalaista taloutta ja yrittäjiä.

Tallin ja hevosenomistajan tulisi aina tehdä kirjallinen vuokrasopimus, jossa selviävät tallipaikan tarjoajan sekä hevosenomistajan vastuut ja velvollisuudet. Tallipaikan vuokrasopimukset ovat aina tallikohtaiset ja siinä sovitaan yhteiset pelisäännöt. Sopimuksesta selviää myös vuokran hinnoittelu, eli mitä kaikkea vuokraan kuuluu ja kuinka muut palvelut on hinnoiteltu. Sopimuksessa on hyvä varautua jo etukäteen mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Esimerkiksi kuka vastaa hevosen loukkaantuessa tai miten toimitaan, jos vuokramaksuja ei makseta. Kirjallinen sopimus on kummankin osapuolen etu, olipa kyseessä tallivuokrasopimus, valmennus- tai ratsutussopimus. (Heinonen 2010.)

Kaksituhattaluvun alussa Keski-Suomen Hevosjalostusliiton alueella on ollut talleja vajaa 800. Niistä talleista pelkästään ravitoimintaa harjoittavia on ollut 85 % ja pelkästään ratsastustoimintaa harjoittavia 11 %. Monimuotoista toimintaa on ollut viidellä prosentilla talleista. Keski-Suomessa on siis ainakin tuolloin olleet ravitallit ratsutalleja yleisempiä. Miltei kolmella neljäsosalla talleista on ollut kasvatustoimintaa, ja kilpailu- ja valmennustoimintaa vielä sitäkin useammalla tallilla (79 % talleista). Yksi talli kymmenestä on tarjonnut tallivuokra palveluita ja 6 % talleista on ollut ratsastustuntitoimintaa. Siitosori- ja muuta toimintaa on ollut kolmella prosentilla talleista. (Heiskanen, Klemola ym. 2002.) Suhteet eivät luultavasti ole muuttuneet vuosien saatossa niiltä osin, että raviurheilua harjoittavia talleja on edelleen enemmän kuin muita, sillä raviurheilun harrastajia on huomattavan paljon, kun katsoo esimerkiksi H1- ja H2- lisenssin omaavien henkilöiden määrää. Keski-Suomen alueella on kuitenkin tänä päivänä jo noin 1100 tallia, mutta SRL:n hyväksymiä ratsastustalleja on ollut vuonna 2013 vain 16 eli (sis. ratsastuskoulut ja harrastetallit).

Vuonna 2001 yli puolet (51 %) talleista ovat olleet yritysmäisiä eli noin 710 kappaletta. (Heiskanen, Klemola ym. 2002.) Nykypäivänä yhä useampi tekee hevosharrastuksestaan ammatin ja alkaa hevosalousyrittäjäksi. Siksi tässäkin suhteessa voi olettaa, ettei tilanne ole paljoa ainakaan muuttunut vuodesta 2001, vaikka tallit ovat määrällisesti lisääntyneet.

Kuvio 4 Yli kuuden hevosen talliyritykset Keski-Suomessa (Piirainen 2014)

Keltainen kolmio: Hevosmatkailuyritys

Sininen ympyrä: Ratsutalliyritys

Vihreä neliö: Ravitalliyritys

Kuviossa 4 on esitetty Keski-Suomessa sijaitsevat yli kuuden hevosen talliyritykset. Kuviossa keltainen kolmio merkitsee kartalla hevosmatkailuyritystä. Niitä näkyy kartalla vähiten, ja ne ovat keskittyneet eteläiseen Keski-Suomeen. Hevosmatkailuyrityksiä näkyy kartalla ainoastaan neljä kappaletta. Kartta osoittaisi, että hevosmatkailulle voisi Keski-Suomessa olla enemmänkin mahdollisuuksia, jos ei sitä sitten ole joillain talleilla ns. sivutuotteena. Kaikki hevosmatkailuyritykset ovat myös hyvin sijoittuneita aivan pääteiden varrelle, jolloin sinne on helppo osata ja hyvin useat ihmiset kulkevat mahdollisten opastekylttien ohitse päivittäin.

Kartalla näkyvät siniset ympyrät symboloivat ratsutalliyrityksiä. Ne ovat levittäytyneet melko tasaisesti koko Keski-Suomen alueelle. Eniten ratsutalleja on kuitenkin Jyväskylän alueella ja se välittömässä läheisyydessä. Tämä tukee myös hevosmäärien ja – omistajien jakautumista kunnittain, sillä jo ne kielivät siitä, että Jyväskylässä ja lähistöllä asuu ihmisiä, jotka omistavat useamman hevosen. Tallien sijainnit selittyvät myös sillä, että ratsastuspalveluita kannattaa tarjota siellä missä ihmiset ovat. Karstulan ja Kivijärven alueilla ei ole kuitenkaan yhtään ratsutalliyritystä kartan mukaan. Äänekosken ja Viitasaaren välillä on toinen silmiinpistävä alue, joilla ratsutalliyrityksiä ei ole.

Kartalla on myös erittäin kattavasti vihreitä symboleita, jotka tarkoittavat ravitalliyritystä. Laukaasta ja Hankasalmelta Jyväskylään välillä ravitalleja näyttäisi olevan eniten. Karstulan seudulla on myös useita ravitalliyrityksiä, vaikkei siellä ratsutalleja ollutkaan. Karstula- Keuruu-väli ammottaa kuitenkin tyhjyyttään myös ravitallien osalta. Tuolla välillä on mm. Pylkönmäki ja Multia. Raviurheilu on noilla alueilla kuitenkin elävää, joten sielläkin varmasti on talleja, muttei yrityksiä. Ravitalliyritykset ovat myös sijoittuneet hyvien kulkuyhteyksien lähelle, sillä heidän elinkeinonsa pitää sisälleen paljon matkustelua raveihin.

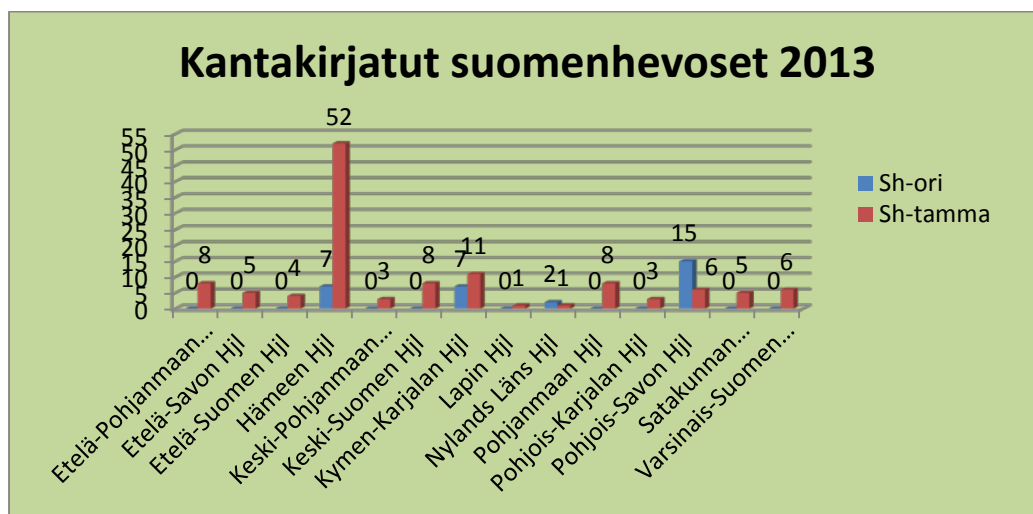
4.4 Hevoskasvatus ja jalostustoiminta

Keski-Suomessa astutettiin vuoden 2013 aikana yhteensä 491 tammaa. Edellisvuoden verrattuna astutusmäärä nousi 80 tammalla, kun muualla maassa astutusmäärät ovat olleet laskussa. Keski-Suomen alueella astui vuoden 2013 aikana 24 suomenhevosoritta, 19 lämminveristä oria, kuusi poni oria sekä yksi ratsuhevosori (ks. Liite 1). Eniten suomenhevostammoja astutettiin Vieskerillä (67 tammaa) ja lämminverisistä käytetyin ori oli So Perfect (44 tammaa). Keski-Suomen hevosjalostusliiton toiminta-alueella tunnistettiin ja rekisteröitiin yhteensä 426 eläintä vuonna 2013. (Toimintakertomus 2013, 7-8.)

Hyvien orien käytön mahdollistaa omalta osaltaan Keski-Suomen ainoa oriasema, Onnelan oriasema, joka toimii Karstulassa. Oriasema tarjoaa useita huippuoriita jalostukseen ja esimerkiksi So Perfect astui Onnelan oriasemalla. Oriasemalla ei ollut käytössä 2014 kaudella muita suomenhevosia kuin Huiman Pyste, mutta lämminverioriita oli viisi. Oriit ovat olleet monipuolisia, jolloin mahdollisimman moni tammanomistaja on löytänyt mieleisensä oriin. Onnelassa tehdään myös siirtosiemennyksiä. (Onnelan oriasema 2008.)

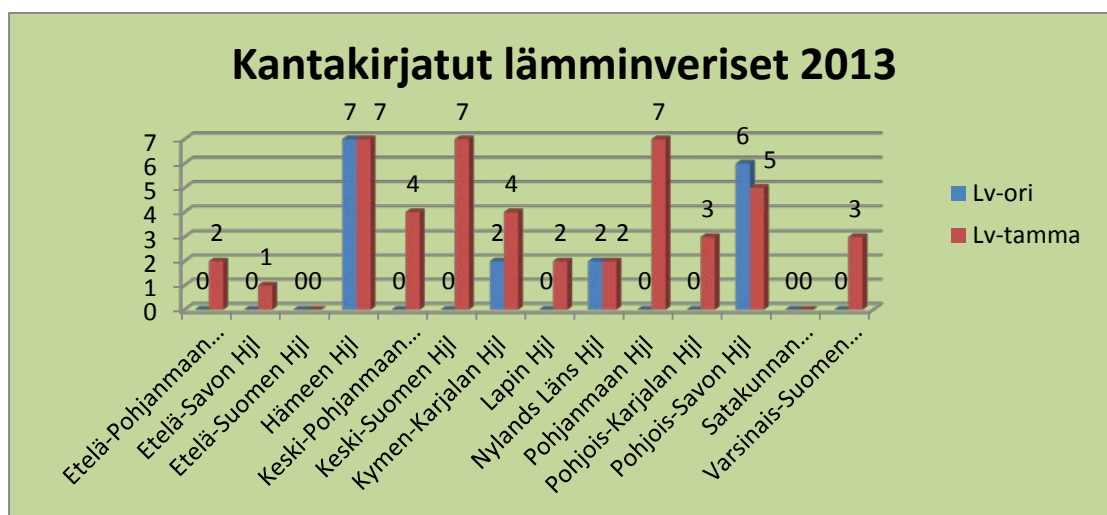
Näyttelytoiminta on olennaisessa osassa suomalaista hevosjalostusta. Näyttelyissä suoritetaan hevosille yksilöarvostelu, joka pohjautuu jalostusohjesäännöissä määriteltyihin tavoitteisiin ja ominaisuuksiin. Tämän arvostelun myötä hevoselle myönnetään jalostushevosen arvo tai hyväksytään kantakirjaan. Useimmilla roduilla jalostukseen käytettävien orien tulee olla hyväksytty jalostukseen, mutta tammoilla se on usein vapaaehtoista. Oriit arvostellaan Suomen Hippos ry:n järjestämissä orinäyttelyissä tai oripäivillä, tammoille ja varsoille on omat näyttelynsä, mitkä järjestävät hevosjalostusliitot. (Näyttelyt ja jalostusarvostelut.) Keski-Suomen Hevosjalostusliiton alueella järjestettiin vuonna 2013 neljät tamma- ja varsanäyttelyt (Toimintakertomus 2013, 9).

Suomenhevuskantakirjassa on neljä jalostussuuntaa, mihin hevonen voidaan kantakirjata sen käyttötarkoituksen mukaan. Nuo suunnat ovat juoksija (J), työhevonen (T tai Ta), ratsu (R) tai pienhevonen (P). (Mt.) Kuviossa 5 on esitetty hevosjalostusliitotain vuonna 2013 kaikki kantakirjatut suomenhevoset jalostussuuntaan katsomatta. Keski-Suomen Hevosjalostusliiton alueella kantakirjattiin kahdeksan tammaa, muttei yhtään oria. Oriita kantakirjattiin koko valtakunnassa yhteensä 31, kun taas tammoja kantakirjattiin yhteensä 121. Tammoja kantakirjattiin eniten Hämeen Hevosjalostusliiton alueella (52 tammaa) ja oriita Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton alueella (15 oria). Tilastoja tarkasteltaessa on kuitenkin otettava huomioon, että Jämsä ei kuulu Keski-Suomen Hevosjalostusliiton toiminta-alueeseen, vaikka onkin osa Keski-Suomea. (Piirainen 2013.)

Kuvio 5 Suomessa kantakirjatut suomenhevoset vuonna 2013

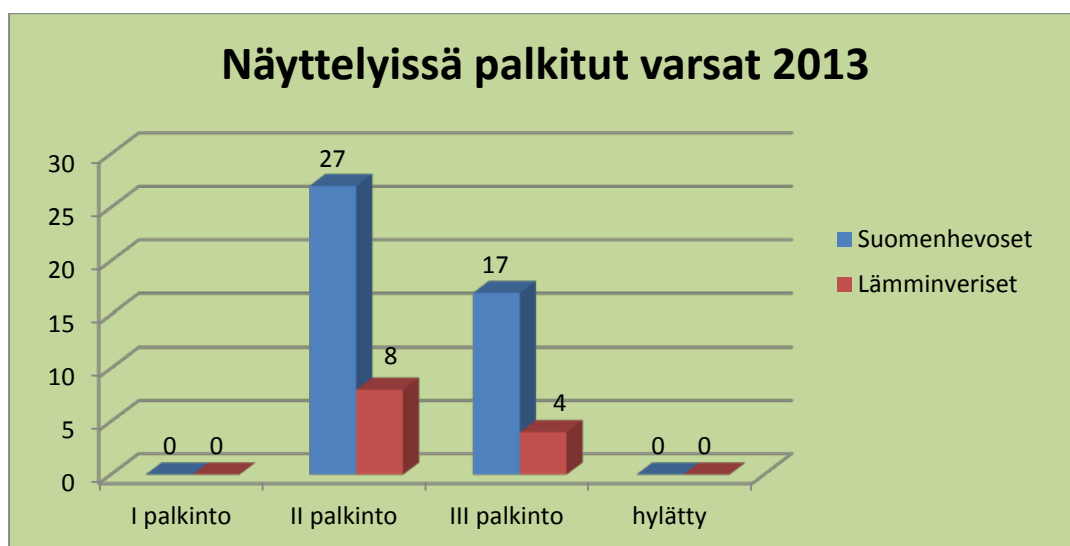
Kuviossa 6 on esitetty vuonna 2013 kantakirjatut lämminveriset ravihevoset hevosjalostusliitoittain. Keski-Suomen Hevosjalostusliiton alue oli yksi niistä, missä kantakirjattiin eniten lämminverisiä tammoja (7 tammaa). Myös Hämeen ja Pohjanmaan Hevosjalostusliittojen alueella kantakirjattiin seitsemän tammaa. Yhteensä lämminverisiä tammoja kantakirjattiin vuonna 2013 47 kappaletta, eli reilu kolmannes kantakirjattujen suomenhevostammojen määrästä. Lämminverisiä oriita kantakirjattiin 17 kappaletta, joka on hieman yli puolet kantakirjattujen suomenhevosten määrästä.

Kuvio 6 Suomessa kantakirjatut lämminveriset vuonna 2013

Varsanäyttelyissä arvostellaan 1-3-vuotiaat suomenhevosvarsat ja 1-2-vuotiaat lämminveriset ravihevosvarsat. Näyttelyissä arvioidaan varsan rakennetta ja liikkeitä, ja samalla myös varsan vanhempien jalostusarvoa. Varsanäyttelyt tukevat kasvatustoimintaa, ja ovat samalla myös hyvä opetustilanne varsalle. (Suomenhevosten ja lämminveristen ravihevosten näyttelyt n.d.)

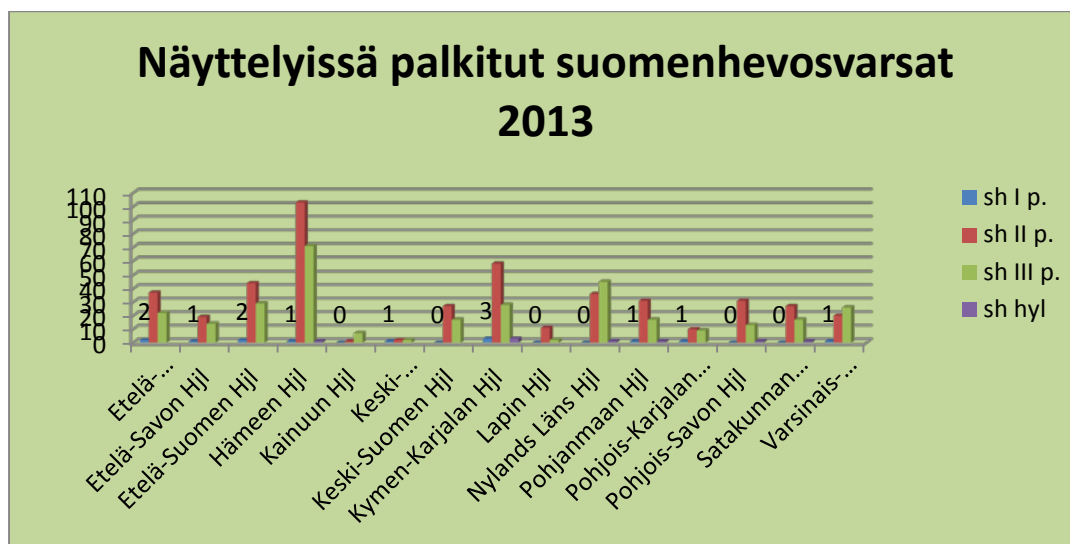
Kuviossa 7 on esitetty vuonna 2013 Keski-Suomen näyttelyissä palkitut varsat. Yhteensä varsoja esitettiin 56, joista noin 79 % (44 varsaa) oli suomenhevosvarsoja, ja 21 % (12 varsaa) lämminverisiä. Yksikään Keski-Suomen näyttelyissä esitetty varsa ei yltänyt I-palkinnolle, mutta yhtäkään ei toisaalta hylättykään. 61 % suomenhevosvarsoista palkittiin II-palkinnolla, lämminverisistä 67 %. (Piirainen 2013.)

Kuvio 7 Keski-Suomen näyttelyissä vuonna 2013 palkitut varsat

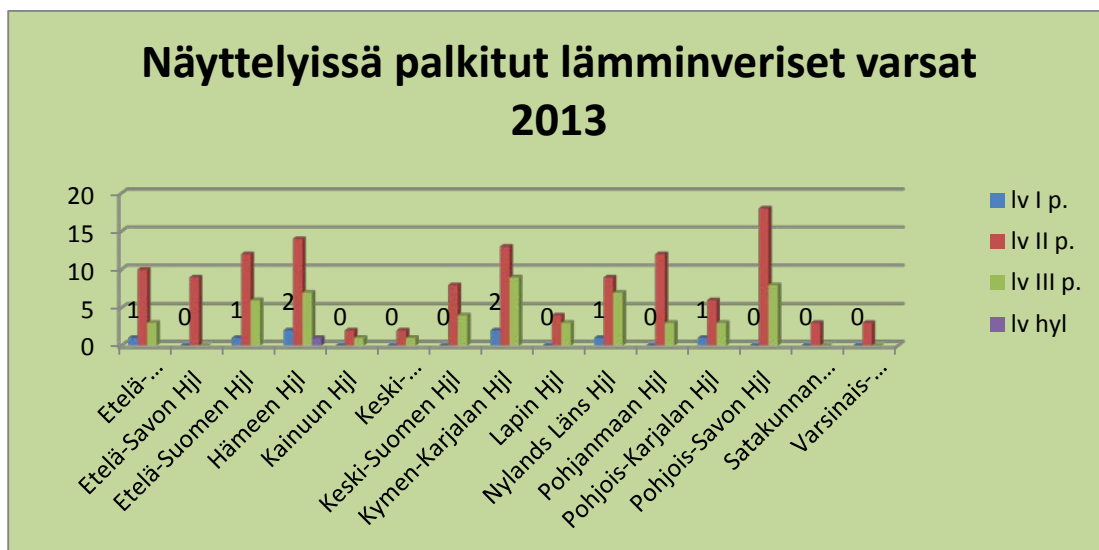
Valtakunnallisesti varsanäyttelyiden tuloksia on suomenhevosvarsojen osalta tarkasteltu kuviossa 8. Yhteensä Suomessa esitettiin suomenhevosvarsoja 797. Esitettyjä varsoja on ollut hyvin, mutta niistä vain 13 varsaa (2 %) on ollut I-palkinnon arvoisia. Eniten I-palkittuja varsoja on ollut Kymen-Karjalan Hevosjalostusliiton alueella (kolme varsaa). II-palkinnon saaneita varsoja oli kaikista eniten eli 57 % (457 varsaa). III-palkinnolle ylsi 319 varsaa, eli noin 40 % kaikista esitetyistä suomenhevosvarsoista. Hy-

lättyjä varsoja oli 1 %, eli kahdeksan kappaletta. Eniten suomenhevosvarsoja esitettiin Hämeen Hevosjalostusliiton alueella, noin 22 prosenttia kaikista varsoista esitettiin sen alueen näyttelyissä. (Mt.)

Kuvio 8 Kaikki näyttelyissä palkitut suomenhevosvarsat vuonna 2013

Lämminverisiä ravihevosvarsoja esitettiin myös valtakunnallisesti huomattavasti vähemmän kuin suomenhevosvarsoja. Kuviosta 9 nähdään, että suurin osa myös lämminverisistä varsoista olivat näyttelyissä II-palkinnon arvoisia, eli kaksi kolmasosaa (66 %). Kaikkiaan varsoja esitettiin 189, mikä on noin neljännes esitettyjen suomenhevosvarsojen määrästä. Lämminverivarsoissa oli kuitenkin enemmän I-palkinnon ansainneita varsoja kuin suomenhevosissa: lämminverisistä 4 % sai I-palkinnon (8 varsaa). III-palkinnon sai 55 varsaa, hylättyjä oli yksi varsa. Eniten lämminverisiä ravihevosvarsoja esitettiin Pohjois-Savon Hevosjalostusliiton alueella. (Mt.)

Kuvio 9 Kaikki näyttelyissä palkitut lämminveriset varsat vuonna 2013

4.5 Eläinlääkäri-, kengitys- ja hierontapalvelut

4.5.1 Eläinlääkäripalvelut

Keski-Suomessa on kaksi hevosia hoitavaa eläinklinikkaa, jotka tarjoavat monipuolisia hoitopalveluita. Laukaan klinikalla on monipuolinen laitteisto vaativampiinkin tutkimuksiin ja hoitotoimenpiteisiin, kuten röntgenkuvauksiin ja maha- ja hengitystietutkimuksiin. (Hevosklinikka Laukaa 2013.) Karstulan hevosklinikka on avannut ovensa vuoden 2014 alussa. Karstulassa voidaan tehdä muun muassa ontuma- ja laboratoriotutkimuksia ja erikoisuutena juoksumatolla tehtävä kuntomittaus. Tulevaisuudessa Karstulassa voidaan tehdä myös tähystyksiä. (Hevosklinikka 2013.)

Keski-Suomen ulkopuolella lähimmät hevosklinikat sijaitsevat Kuopiossa sekä Tampereella. Klinikkapalveluita on siis kohtuullisen lähellä tarjolla missä sitten Keski-Suomessa asuikin. Myös kunnaneläinlääkärit palvelevat hevosiasiakkaita tarvittaessa, mutta Keski-Suomessa on poikkeuksellisen hyvä tarjonta hevosiin erikoistuneita eläinlääkäreitä.

4.5.2 Kengityspalvelut

On hyvin yleistä, että valmentajat kengittävät itse oman tallinsa hevoset ja myyvät jonkin verran kengityspalveluitaan myös ulkopuolisille. Suomen Kengityssepät Ry:n jäsenrekisteristä löytyy kolme kengitysseppää, jotka ovat suorittaneet kengitysseppä ammattitutkinnon ja toimivat Keski-Suomen alueella. Suomen Kengityssepät Ry:n jäsenenä on myös kahdeksan kengittäjää, jotka eivät ole kengitysseppiä, mutta toimivat myös Keski-Suomen alueella. (Jäsenlista n.d.).

Kengitysseppä ammattitutkinto on tarkoitettu henkilöille, joilla on jo ennestään useamman vuoden kokemus hevosen kengittämisestä. Tutkinto koostuu neljästä tutkinnon osasta, jotka ovat hevosen tuntemus, kengitysmateriaalin tuntemus ja käsittely, hevosen kengittäminen sekä hevostalous ja yritystoiminta. Kengitysseppä tulee siis muun muassa tuntea hevosen anatomiaa, sairauksia ja osata arvioida jalka-asentoja. Hän myös osaa takoa kengän sekä valmistaa sairaskengitykseen sopivia kenkiä. (kengitysseppä ammattitutkinto 2006.) Kengitysseppä osaa siis paljon muutakin kuin vain kengittää hevosen, ja hän osaa myös auttaa kengityksen kautta mahdollisesti sairastapauksissa.

4.5.3 Hierontapalvelut

Hevosten hieronta on nykyään tärkeä osa niin kilpa- kuin harrastehevostenkin lihas- huoltoa ja yhä useampi hevosenomistaja käyttää hierontapalveluita hevosellaan. Hevoshierojat ovat hierontaan suuntautuneita hevosen valmentamisen ammattitutkinnon suorittaneita henkilöitä. Nykyään järjestetään myös jonkin verran hieronta- kursseja asiasta kiinnostuneille, eli hevosenomistajat hierovat ja venyttelevät osaksi itse hevosiaan. Tämä on enemmän mahdollisuus kuin uhka, sillä hevosenomistajien tietotaito kasvaa hevosten hyvinvointia ajatellen. Vaikka omistajat huoltavat hoidokiensa lihaksistoa, ei se tarkoita, että ammattitutkinnon suorittaneilla henkilöillä ei riittäisi töitä. Omistajat lienevät vain vielä aikaisempaa paremmin perillä hevostensa tarpeista ja parhaimmillaan yhteistyö koulutettujen hierojien kanssa voi käydä entis-

tä vaivattomammin. Omistajat pystyvät siis reagoimaan hevostensa lihashuollollisiin tarpeisiin nopeammin kuin aikaisemmin tuntiessaan paremmin hevosensa.

Suomen Hevos- ja Koirahierojat ry on vuonna 2002 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on auttaa eläintenomistajia ja ammattitutkinnon suorittaneita hierojia kohtaamaan toisensa. Yhdistyksen tavoitteena on toimia hevos- ja koirahieronta-alan kehittäjänä sekä pitää yllä jäsentensä ammattitaitoa. (Yhdistys n.d.) Yhdistyksen sivuilla on jäsenlista, josta löytyvät paikkakunnittain yhdistyksen jäsenet. Keski-Suomesta ei listalla ollut kuin yksi hevoshieroja. (Jäsenlista n.d.) Keski-Suomenkin alueella on varmasti enemmän kouluttautuneita hevoshierojia, mutta määrää on vaikea arvioida.

5 Hevosavusteinen toiminta

5.1 Ratsastusterapia (Equine Assisted Therapy)

Hevonen on suuri tunteva eläin. Hevonen on loistava terapiaeläin ja ratsastusterapia voi auttaa esimerkiksi masentuneita, huumevieroitusta läpikäyviä, CP-vammaisia ja autistisia. Ratsastusterapia on avuksi myös alaselkäongelmien kanssa painiville tai neliraajahalvaantuneille, sitä voidaan käyttää myös tunnevuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. Ratsastusterapiassa ratsastusterapeutti yhdessä hevosen kanssa luo puitteet asiakkaan yksilölliselle kuntoutukselle, joka voi olla niin fyysisistä, psyykkisistä kuin sosiaalisistakin syistä tarpeellista. Ratsastusterapia on usein yksi kokonaiskuntoutuksen osa. Ratsastusterapiassa ratsastustaidon opettelu ei ole pääroolissa, vaan ratsastuksen kautta voi oppia oman kehon hallintaa siinä missä mielen ja käyttäytymisen hallintaakin. Ratsastusterapiassakin asetetaan kuitenkin aina yksilölliset tavoitteet. (Mattila-Rautiainen 2014)

Ratsastusterapeutteja koulutetaan Ypäjän Hevosopistossa. Pääsyvaatimuksina koulutukseen on joko ammattikorkeakoulu tai opistoasteen ammatillinen koulutus opetus-, sosiaali- tai terveydenhuollon alalta. Lisäksi vaaditaan vähintään kahden vuoden

työkokemus kuntoutusosalta. Taustalla täytyy myös olla tietenkin hyvät ratsastus- ja hevosenkäsittelytaidot. Ratsastusterapeutti -SRT on suojattu nimike, joten kaikki ratsastusterapeutit ovat asianmukaisen koulutuksen käyneitä ja osaavia henkilöitä. (Koulutus 2013.)

Suomen Ratsastusterapeutit Ry on vuonna 2000 perustettu yhdistys, joka valvoo ratsastusterapeuttien etuja sekä toimii yhdyssiteenä ratsastusterapeuttien ja asiakkaitten välillä. Yhdistysten sivujen terapeuttilistalta löytyvät kaikki Suomen ratsastusterapeutit, jotka ovat yhdistyksen jäseniä. Lokakuussa 2014 heitä on ollut koko maassa 119 kappaletta. Keski-Suomen alueella heitä toimii neljä. (Terapeuttilista 2014.)

5.2 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen toiminta muodostuu yhteisöllisyydestä, elämyksellisyydestä ja toiminnallisuudesta. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa toteutetaan edellä mainittuihin teemoihin perustuvaa toimintaa hevosen kanssa ja sen kautta autetaan ymmärtämään omassakin elämässä tärkeät asiat. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan käyttää esimerkiksi nuorisotyön apuna, syrjäytymisen ehkäisyssä ja päihdekuntoutuksessa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole suojattu nimike kuten ratsastusterapeutti, joten palvelun vastaanottaja joutuu itse pohtimaan onko palvelua tarjoava henkilö ”pätevä” työhönsä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voikin olla erittäin moninaista ja jokainen palveluitaan tarjoava tekee sitä hieman erilailla. Suomessa järjestetään kuitenkin aiheesta täydennyskoulutusta. Ensin olisikin hyvä selvittää palvelun tarjoajan koulutusta ja taustaa ennen kuin alkaa tehdä yhteistyötä tämän kanssa. (Laitinen 2014.)

6 Hevosalan koulutus

Jämsän ammattiopistossa on mahdollista suorittaa hevosentalmentajan ammattitutkinto. Ammattitutkinto koostuu kolmesta tutkinnonosasta: hevosten hyvinvoinnista

huolehtiminen, hevosalan yrityksen johtaminen ja kehittäminen tai hevosalan yrityksessä toimiminen sekä ravivalmentaminen. On myös mahdollista suorittaa vain jotain tutkinnonosia. Päästäkseen koulutukseen täytyy taustalla olla aikaisempi hevosalan koulutus tai vahva tausta ravihevosten kanssa työskentelystä. Koulutukseen otetaan vain 18 vuotta täyttäneitä henkilöitä. (Jämsän ravilinja 2014.)

Keski-Suomen alueella ei järjestetä tämän lisäksi varsinaista hevosalan koulutusta. Eläintenhoitajaopinnot kuitenkin sisältävät jonkin verran myös hevosopintoja ja Keski-Suomessa eläintenhoitajan perustutkinnon voi suorittaa Pohjoisen Keski-Suomen Oppimiskeskuksen Luonnonvara-alan koulussa Saarijärvellä (Hakijan opas 2014). Lähimpänä hevosalan koulutusta on tarjolla Perhossa Keski-Pohjanmaan ammattiopistossa, jossa voi suorittaa hevostenhoitajan perustutkinnon (Hevostenhoitaja 2012-2013). Ylä-Savon ammattiopistossa Kiuruvedellä on tarjolla myös hevostenhoitajan sekä ratsastuksenohjaajan perustutkinto (Perustutkinnot n.d.).

7 Keski-Suomi hevosalan toimintaympäristönä

7.1 Raviradat

Maakuntarata

Keski-Suomen alueella on yksi maakuntarata, Killerin ravirata Jyväskylässä, joka on ollut toiminnassa jo vuodesta 1974. Vuonna 2014 Killerillä järjestetään ravit 29 päivänä sekä kahdet poniravit ja yhdet paikallisravit (ks. Taulukko 5). Vuosittain Jyväskylässä järjestetään kahdet suurkilpailut, Killerin Eliitti, joka ravataan huhti-toukokuussa sekä Killerin Derbyfinaali, joka ravataan elokuussa. Vuonna 2014 Killerin raviradalla ajetaan näiden kahden lisäksi vielä yhdet T75-ravit. (Killerin ravirata n.d.)

Killerin raviradan erikoisuus on etusuoran ohituskaista eli ns. Open Stretch, joka tuli Killerille ensimmäisenä Suomessa. Ohituskaista oli kokeilussa touko- ja kesäkuun lounasraveissa. (Ohituskaista käyttöön Killerillä – ”Lähtöjen luonne muuttuu” 2014.)

Killerin Eliitti on järjestetty ensimmäisen kerran jo vuonna 1975 ja se on kansainvälinen ravikilpailu lämminverisille. Killerin Derbyfinaali taas on 5-vuotiaille suomenhevosille järjestettävä ikäluokkakilpailu, joka järjestettiin myös ensimmäisen kerran vuonna 1975. (Päätapahtumat n.d.)

Radan käyntiosoite on Vesangantie 24, Jyväskylä. Raviradan sijainti näkyy kartalla sen osoitteen avulla Kuviosta 10.

Taulukko 5 Killerin ravit vuonna 2014

Toto75-ravit	Toto5-ravit	Lounasravit	Poniravit	Paikallisravit	yhteensä
3	16	10	2	1	32

Kesäradat

Kesäradoilla järjestetään totoraveja vain kesäisin. Muutoin niitäkin käytetään harjoitusratana sekä paikallisravien järjestämiseen. Keski-Suomessa kesäratioja on kolme, Hankasalmella, Jämsässä ja Pihtiputaalla (Kesäradat n.d.). Pihtiputaan ravirata on saanut tunnustusta jopa aivan kansallisella tasolla, kun se palkittiin Ravigaalassa vuoden 2013 parhaana kesäratana (Ravigaalassa 2013 palkitut 2014). Vuonna 2014 Keski-Suomen kesäradoilla ajettiin viidet totoravit sekä kolmet paikallisravit (ks. Taulukko 6).

Kuviossa 10 on esitetty myös kesäradat kartalla. Ne löytyvät käyntiosoitteidensa avulla:

Hankasalmen raviradan käyntiosoite: Hankasalmentie 634

Jämsän raviradan käyntiosoite: Raviradantie 25

Pihtiputaan raviradan käyntiosoite: Tarhantie 20

Taulukko 6 Keski-Suomen kesäratojen ravit vuonna 2014

	Hankasalmi	Jämsä	Pihtipudas	yhteensä
Toto4-ravit	1	2	2	5
Paikallisravit	1		2	3

Harjoitus- ja jääradat

Suomessa on totoraveja järjestävien ratojen lisäksi myös paljon harjoitusraviratoja. Yhteensä niitä on koko Suomessa lähes 120 kappaletta. (Raviradat n.d.). Yleensä harjoitusradat ovat alueen hevosystäväinseuran hallinnoimia ja lähinnä vain harjoituskäytössä. Joskus harjoitusraviradoilla järjestetään myös paikallisraveja. Keski-Suomessa on 9 aktiivista harjoitusrataa. Perinteisiä jääraveja järjestetään myös edelleen. Vuoden 2013 aikana järjestettiin kuudet jääravit, ja yhdet niistä olivat Keski-Suomessa, Saarijärvellä (Kilpailutiedot 2013). Taulukosta 7 selviää, että Keski-Suomen harjoitusradoilla ajettiin vuonna 2014 kolmet paikallisravit ja alueella järjestettiin yhdet jääravit.

Taulukko 7 Keski-Suomen harjoitus- ja jääratojen ravit vuonna 2014

Paikallisravit	Jääravit
3	1

Keski-Suomen harjoitusradat ja niiden osoitteet, joilla radat löytyvät kartalta (ks. Kuvio 10):

Ala-Keitele (Konginkangas): Häkkiläntie 240

Karstula: Soinintie 180

Keuruu: Sankilantie 90

Kinnula: Kivijärventie 446

Laukaa: Leppäläntie 23

Multia: Soutujoentie 274

Petäjavesi: : Kruunuhaantie 30

Uurainen: Hirolantie 421

Viitasaari: Heinäjoentie 133

Saarijärven jäärata: Rahkolantie 30

Kuvio 10 Keski-Suomen raviradat kartalla (Karttapaikka 2014)

7.2 Maastoreitit

Pohjoisen Keski-Suomen alueelle on tehty virallisia ratsastusreittejä, jotka löytyvät Luontoreitit – nettisivustolta. Virallisia reittejä on Saarijärvellä, Kannonkoskella, Kivijärvellä sekä Viitasaarella. Reitit ovat viidestä kilometristä 23 kilometriin ja ne kulkevat monipuolisissa maastoissa. Reittien kuvaukset ja kartat löytyvät luontoreitit.fi –

sivustolta. Reitit on myös merkitty maastoon puihin maalatuilla merkeillä. (Ratsastusreitit n.d.)

Talleilla on varmasti omia ratsastusreittejään myös paljon, mutta niitä ei virallisesti ole merkitty ratsastusreiteiksi, jolloin niitä on hankala löytää muuta kuin talleilta kysymällä. Vaellustalleille maastoreitit ovat kuitenkin ehdottoman tärkeitä ja niiden käytöstä ja kunnossapidosta tulisi olla aina sopimukset. Metsissä ja teillä saa kuitenkin ratsastaa jokamiehenoikeuteen nojaten, kunhan siitä ei aiheudu vähäistä suurempaa haittaa, vaikka kyse olisikin yritystoiminnasta (Usein kysytyt kysymykset jokamiehenoikeuksista 2014). Naapurisovun säilyttämiseksi olisi kuitenkin hyvä varmistaa, etteivät naapurit häiriinny ratsastamisesta tai ole kokeneet siitä olevan haittaa.

8 Hanketoiminta

Keskisuomalaista hevoskulttuuria 100-vuoden ajalta –hanke

Keskisuomalaista hevoskulttuuria 100-vuoden ajalta –hanke toteutettiin 2011-2012 vuosina Keski-Suomen Hevosjalostusliiton hallinnoimana. Sen aikana järjestettiin useita tapahtumia kaiken ikäisille tarkoituksena tuoda hevoskulttuurimme vanhoja perinteitä ja tieto-taitoa nykyaikaan. Hankkeen puitteissa kerättiin valtavasti tietoa eri alueiden hevostoiminnasta sadan vuoden ajalta. Niiden pohjalta kirjoitettiin kirja Hevosia hyviä, rahoja kuin jyviä (Korpela 2012). (Hankerekisteri n.d.)

Hevosten Terveysdenhuoltohanke

Hevosten Terveysdenhuoltohanke oli Suomen Hevostietokeskuksen hallinnoima hanke, joka toteutettiin Keski-Suomessa vuosina 2011-2012 (sekä lisävuosi 2013) yhteistyössä Suomen Hippoksen, Keski-Suomen Hevosjalostusliiton, Suomen Ratsastajainliiton sekä Vetcare Oy:n kanssa (Hevosten Terveysdenhuoltohanke Keski-Suomessa n.d.). Sen päätavoitteena oli kehittää hevosten ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa,

eli toisin sanoen parantaa niiden vastustuskykyä ja näin ollen vähentää sairastumisia. (Toimintakertomus 2013, 18-19.)

Hankkeen pohjalta kehitettiin Tallin Terveystietohankkeeseen, joka on suunniteltu tallinpitäjän avuksi, jotta hän pystyy paremmin kirjaamaan ylös hevosten sairauksia ja hoitoa koskevat havainnot ja toimenpiteet. Tallin Terveystietohankkeeseen on saatavilla ilmaiseksi Hevostietokeskuksen nettisivuilta. (Mts.)

Hauskaa harrastaa hevosella –hanke

Hauskaa harrastaa hevosella on Laajavuoren ratsukot ry:n toteuttama hanke, jonka puitteissa Killerin Hevosurheilukeskuksen läheisyyteen tehdään 4,6 kilometrin mittainen hevosten valmennusrata yhteistyössä Keski-Suomen Hevosjalostusliiton kanssa. Ruokkeen maastoon tehdään maastoesterata sekä harjoitusrata, joten hanke palvelee kaikkia Killerin Hevosurheilukeskuksen palveluita käyttäviä. (Hauskaa harrastaa hevosella- hanke 2014.) Tähän mennessä rataa on tehty pääosin talkoovoimin. (Toimintakertomus 2013, 19). Rata valmistui lokakuussa 2014.

Tarttuvien tautien hallinta hevostalouden tukena –hanke

Tarttuvien tautien hallinta hevostalouden tukena on Eviran hanke, joka toteutetaan vuosina 2012-2014. Hankkeen tavoitteena on muun muassa lisätä tietoisuutta tautiuhkasta hevosten tuonnin yhteydessä ja edistää tautivastustusohjelman kehittämistä hevostalouteen. Hankkeen avulla saatavat tulokset voivat auttaa hevostautien riskienhallintaa. (Tarttuvien tautien hallinta hevostalouden tukena 2014.)

Keski-Suomen Hevosjalostusliitto osallistui hankkeen toteutukseen vuoden 2013 aikana. Liiton toiminnanjohtaja otti hanketta varten tuontihevosista veri- ja sierainsivelynäytteen omistajan luvalla. Näytteet lähetettiin Eviraan tutkittavaksi. Viimeiset näytteet otettiin lokakuussa 2013. (Toimintakertomus 2013, 19.)

Hevosvoimaa –tiedotushanke

Hevosvoimaa –tiedotushanke on Jyväskylän ammattikorkeakoulun hallinnoima hanke, jonka tavoitteena on muun muassa lisätä hevosalan yleistä tunnettavuutta, hevosalan toimijoiden verkostoitumista sekä hevostalouslyrittäjien liiketoimintaosaamista. Hanke toteutetaan vuosien 2013-2014 aikana. Hevosvoimaa –tiedotushanke on tehnyt hyvin paljon yhteistyötä keski-suomalaisien hevostoimijoiden ja viranomaisten kanssa. (Toimintakertomus 2013, 19.)

Investointihankkeet

Vuonna 2014 Keski-Suomen alueelle on myönnetty investointitukea hevostalouden investointeihin, joiden yhteenlaskettu kustannusarvio on hieman yli 4,8 miljoonaa euroa. Investointitukea näihin hankkeisiin on myönnetty yhteensä lähes 1,44 miljoonaa euroa. Eniten investointihankkeita on Jyväskylän alueella, mutta myös Saarijärvi-Viitasaari alueella ja Jämsässä on hankkeita käynnissä. Ilahduttavaa on, että myös Keuruun seudulle on käynnissä investointihankkeita, niiden kustannusarviot ovat lähes 400 000 euroa. Myös Äänekosken seudulle on myönnetty investointitukea. (Kaihlajärvi 2014.)

9 Järjestöt

9.1 Hevosjalostusliiton jäsenseurat

Keski-Suomen Hevosjalostusliitto koostuu 16 jäsenseurasta, joissa yhteensä on noin 1700 jäsentä. Ne ovat isossa roolissa paikallisessa hevostoiminnassa ja hevostalouden ylläpitämisessä. Jäsenseurat muun muassa ylläpitävät ravitoimintaa paikallisravien merkeissä sekä ovat suuressa osassa tamma- ja varsanäyttelyiden järjestämisessä. Jäsenseurat toimivat tiiviissä yhteistyössä Hevosjalostusliiton kanssa ja ovat myös mukana kokouksissa päättämässä liiton toiminnasta edustajiensa kautta. (Jäsenseurat n.d.)

Jäsenseurojen toiminta vaihtelee seuroittain, mutta kaikille on ominaista oman alueensa hevostoiminnan edistäminen ja sosiaalisen toiminnan järjestäminen. Seurat voivat järjestää esimerkiksi pikkujouluja, kursseja, opintomatkoja tai yhteiskuljetuksia tapahtumiin tai kilpailuihin. Suurin osa tapahtumista järjestetään talkoilla, ja seurat osallistuvat totta kai myös Keski-Suomen Hevosjalostusliiton yhteisiin projekteihin. Myös seurojen välistä yhteistyötä totta kai tehdään. Jäsenseuraan kuuluminen on vapaaehtoista, ja hevosystäväinseuroihin ovat kaikki tervetulleita.

Keski-Suomen Hevosjalostusliiton jäsenseurat:

Ala-Keiteleen hys

Hankasalmen Hys ry

Karstulan Hys ry

Keski-Suomen hevosenomistajat ry

Keuruun Hys ry

Kinnulan Hys ry

Konneveden Hys ry

Korpilahden Hevosystäväinseura ry

Laukaan Hys ry

Multian Ravi- ja Ratsastusseura ry

Petäjäveden Hys ry

Pihtiputaan Hys ry

Saarijärven Hys ry

Uuraisten Hys ry

Viitasaaren Hys ry

ProAgria Keski-Suomi ry

9.2 SRL:n jäsenseurat

Suomen Ratsastajainliiton jäsenseurat ovat alueellisesti toimivia ratsastusseuroja, Keski-Suomessa jäsenseuroja on 19 ja koko maassa noin 480. Jäseniä on Suomessa

kaikkiaan vajaat 50000. Seurojen toimintaan kuuluu edistää oman alueensa ratsastusurheilua. Ratsastusseurat järjestävät usein valmennuksia ja kursseja, kilpailuja ja kerhotoimintaa. Seurat saattavat järjestää myös muuta toimintaa omien jäsentensä toiveiden ja tarpeiden mukaan sekä omien resurssiensa puitteissa. Ratsastusseurat toimivat usein tiiviissä yhteistyössä jonkin paikallisen tallin kanssa, joka toimii tapahtumien järjestämispaikkana, ja jossa tiedotetaan seuran tapahtumista. (Seuratoiminta n.d.)

Ratsastusseuraan kuulumisen on välttämätöntä, jos haluaa kilpailla. Jäsenyys on kuitenkin hyvä olla myös tavallisella ratsastuksenharrastajalla, vaikkei tavoitteena olisikaan kilpailla, sillä jäsenyyden myötä saa tapaturmavakuutuksen, joka kattaa harrastuksen parissa tapahtuneet vahingot. Voidakseen myös hakeutua toimihenkilökoulutukseen, täytyy kuulua johonkin seuraan. (Jäsenedut n.d.)

Keski-Suomen alueella järjestetään vuoden 2014 aikana yhteensä 90 ratsastuskilpailut. Kuten taulukko 8 osoittaa, eniten järjestetään seuratason kilpailuja (54 kilpailua). Aluetason kilpailuja on 28 kappaletta, mutta myös kansallisia kilpailuja järjestetään Keski-Suomessa. Niitä on vuonna 2014 kahdeksan kappaletta. Eniten järjestetään esteratsastuskilpailuja (50 kilpailua vuonna 2014). Kouluratsastuskilpailuja järjestetään hieman vähemmän, niitä on vain 36 kilpailua vuoden 2014 aikana. Kenttä- sekä matkaratsastuskilpailuja järjestetään vähiten, niitä on vain kahdet kilpailut vuonna 2014. Hienoa kuitenkin on, että niidenkin lajien kilpailuja järjestetään. Matkaratsastuksen suosio on myös jonkin verran nousussa hevosharrastajien keskuudessa, joten sen lajin osalta myös kilpailumäärä saattaa kasvaa tulevina vuosina.

Taulukko 8 Keski-Suomessa järjestettävät ratsastuskilpailut vuonna 2014

	Kansalliset	Aluetaso	Seurataso	Yhteensä
Esteratsastus	5	15	30	50

Kouluratsastus	3	10	23	36
Kenttäratsastus	0	2	0	2
Matkaratsastus	0	1	1	2
Yhteensä	8	28	54	90

Keski-Suomen alueen SRL:n jäsenseudat ja seuran lyhenne:

Ala-Keiteleen Ratsastajat ry - A-KRat

Hankasalmen Ratsastajat ry – HanRa

Jyväseudun Ratsukot - JsR

Keurusseudun Ratsastajat ry - KeSeRa

Keuruun Urheiluratsastajat ry - KUret

Konneveden Ratsastajat ry - KonRa

Korpilahden Ratsastajat ry - KoRa

Kuhmoisten Kopse ry - KOPSE

Kuoreveden Ratsastajat ry - KuRa

Laajavuoren Ratsukot ry – LvR

Laukaan kaviokkaat ry

Laukaan Ratsastajat ry - LauRa

Petäjäveden Ratsastajat ry - PetRa

Pohjois-Päijänteen Ratsastajat ry - PoPRa

Ratsastusseura Aramara ry - ARAMARA

Ratsastusseura Oxeeri ry - OXERI

Riemuratsukot ry - RieRat

Suitsilan Ratsastajat ry - SUIRAT

Ääneseudun Ratsastajat ry - ÄSeRa

10 SWOT-analyysi

Vahvuudet

Hevosalan yksi suurimmista vahvuuksista on yhteisöllisyys ja ”yhdessä tekemisen meininki”. Keski-Suomessa on erittäin aktiivisia hevosystäväin- ja ratsastusseuroja, jotka jaksavat järjestää tempauksia ja tapahtumia ja näin tuoda hevosalaa vielä paremmin esille. Vahvat alueelliset hevostoimijat tuovat nostetta koko hevostaloudelle. Paikallisraveja ja seuratason ratsastuskilpailuja järjestetään talkoovoimin, mikä kertoo hevosihmisten omistautuneisuudesta lajilleen. He myös toivottavat uudet ihmiset tervetulleiksi lajin pariin ja jakavat tietojään ja taitojaan muiden kanssa.

Hevoskasvatus on Keski-Suomessa vielä hyvällä pohjalla, kuten tilastotkin osoittavat: astutusmäärät ovat Keski-Suomessa jopa nousseet viime vuodesta, kun muualla määrät ovat olleet suuressa laskussa. Kasvatustoimintaan tulisikin panostaa Keski-Suomessa, vaikka lama on vaikuttanut myös hevosmarkkinoihin kovalla kädellä. Tärkeintä olisi saada astutusmäärien lasku pysähtymään ja tilanne edes tasoittumaan.

Heikkoudet

Talkootyössä piilee keskisuomalaisen hevostalouden yksi vahvuus, mutta myös heikkous. Seurat ja järjestöt ovat toimineet pitkälti samojen henkilöiden voimin, ja nyt tarvittaisiin uutta sukupolvea ottamaan vastuuta niiden toiminnasta. Heikkoutena voikin piillä, että jatkuuko toiminta vireänä myös vanhojen aktiivien antaessa tilaa uusille.

Heikkoutena voi myös olla yrittäjien jaksaminen sekä toiminnan kannattavuus, jotka kulkevat tiukasti käsi kädessä. Ajankäytön ja kustannusten hallinta ovat keskeisessä osassa jokapäiväistä työtä ja hevosalalla ne voivat äkkiä luoda yrittäjille odottamattomia sudenkuoppia. Hevosala on suhdanneherkkä ala, ja yksi niistä aloista, mihin valtakunnalliset talouden heilahtelut vaikuttavat ensimmäisten joukossa (Saastamoinen 2013, 61).

Vaikka jalostustoiminta näyttääkin olevan Keski-Suomessa hyvää, ei näyttelyissä kuitenkaan ollut yhtään I-palkittua varsaa. Jalostuksessa pitäisikin pitää mielessä laadun tavoittelu, sillä hyvä suomalainen hevosaines luo kiinnostusta alaan ulkopuolisten silmissä. Samalla se antaa nostetta koko suomalaiselle hevostaloudelle, kun suomalaiset kasvatit menestyvät. (Saastamoinen 2013, 64.) Keski-Suomessa voisi olla myös enemmän ratsuhevosten jalostusta ja sitä voisi tuoda paremmin esille.

Mahdollisuudet

Hevonen on monipuolinen eläin. Onkin ihmisistä kiinni, minne asti se voi kantaa. Hevosalalla täytyykin alkaa entistä enemmän kuuntelemaan asiakkaiden toiveita, jotta kysyntään osattaisiin vastata ja löytää kaikki mahdollisuudet mitä hevoset Keski-Suomessa tarjoavat yrittäjille. Ja miksei myös esimerkiksi kunnille.

Suuri mahdollisuus on myös yhteistyö. Lajien välistä yhteistyötä voisi maakunnassa varmasti tiivistää vielä entisestään. Kaikilla on kuitenkin lajiin katsomatta sama yhdistävä tekijä – hevonen. Nykypäivänä olisikin tärkeää avata ovia uusiin suuntiin ja uudistua. Siksi olisikin tärkeää rakentaa vielä lisää siltoja eri lajien harrastajien välille ja luoda uusia yhteistyökuvioita. Sen avulla voisi olla myös mahdollista saada uutta pontta yrittäjille ja jopa apua kannattavuuden parantamiseen.

Kimppaomistaminen on nykyään jo suosittu omistusmuoto. Se on avannut lajin uusille ihmisille mahdolliseksi ja helposti lähestyttäväksi. Kimppaomistaminen imee kuitenkin ihmisiä vain ravimaailman puoleen, mikä ei sinänsä ole huono asia. Ratsupuolelle voisi kuitenkin suunnitella jotain samantyyppistä toimintaa, mikä saattaisi tuoda kilparatsastustakin lähemmäs kuluttajia ja samalla harrastuksen pariin. Nykypäivänä on tärkeää luoda ihmisille elämyksiä, ja hevosmaailma on niitä pullollaan.

Uhat

Tulevaisuudessa voi olla uhkana, etteivät hevoset enää kiinnosta nuoria ja tulevia sukupolvia. Maalta muutetaan yhä enemmän kaupunkeihin, missä kosketus eläimiin

voi jäädä taka-alalle, jolloin maaseudulla sijaitsevien tallien voi olla hankala saada asiakkaita. Suurena uhkana voi myös olla, ettei pysy kehityksen mukana ja uudistu, jolloin jää niin sanotusti ajan jalkoihin. Tärkeää olisikin yrittää mahdollisuuksien mukaan ennakoida tulevaa ja yrittää tunnistaa riskit, jotka voivat uhata keski-suomalaista hevostoimintaa. Hevosalan imago on kaikkien alalla toimivien vastuulla, ja siksi jokainen on siitä omilla toimillaan vastuussa. (Saastamoinen 2013, 61-62.)

Olennainen uhka on myös uskonpuute. Usko ohjailee kaikkia tekemisiämme ja sen puute voi johtaa toivottomuuteen. Tällä hetkellä tilanne talousvaikeuksien ja muiden vuoksi voi vaikuttaa monen hevosalan parissa työskentelevän silmin pahalle, mutta silti pitäisi jaksaa yrittää. Uskoa itseen ja omaan tekemiseen on myös luotava vankalla yhteishengellä. Kun tilanne on vaikeampi kuin aikaisemmin, niin pitää pystyä luottamaan verkostoihin. Uhkana onkin, että joskus verkosto voi olla liian isosilmäinen, jolloin joku putoaa kyydistä. Siksi yhteistyön merkitystä ei voi tarpeeksi korostaa, tai paikallisten toimijoiden panostusta koko Keski-Suomen hevostalouteen.

11 Kehittäminen ja pohdintaa

Nykypäivän hevosyrittäjä tarvitsee tuntea muutakin kuin vain hevoset. Täytyisi osata arvioida markkinoita ja yrittää vastata kuluttajien tarpeisiin. Elämysten tuottaminen on eritoten suuressa roolissa tänä päivänä, kun työssä käyvät ihmiset haluavat päästä irti arjestaan. Kuten aikaisemminkin on jo tullut ilmi, hevonen on erittäin monipuolinen eläin ja sen suomat työllistämismahdollisuudet ovat myös laajat.

Saastamoinen (2013) on listannut kirjoituksessaan vuonna 2030 tarvittavat menestystekijät hevososalalla. Listassa ovat kyky vastata kysyntään ja ihmisten vapaa-ajanviettotarpeisiin, lajienvälisten synergiaetujen hyödyntäminen, hevosalan yritysten kannattavuuden parantaminen, kasvun hallitseminen ilman ylikuumentumista ja liiallista riskinottoa, huomioida ympäristöön kohdistuva kuormitus, vaikuttaa yhteiskunnan suhtautumiseen, kyky toimia aktiivisesti ja ennakoida sekä halu omaksua

uutta. Nämä kaikki taidot tarvitaan, jotta hevosalan yrityksestä saa menestyvän ja toimivan. Näiden saralla on varmasti suurinta kehittämisen varaa alalla, sillä leikkisästi joskus puhutaan, että ”hevosihmisillä on uskonto 10 ja matikka 5”. Hevosala on myös siitä erikoinen ala, että hyvin monet yrittäjät ovat perustaneet yrityksensä harrastuksen pohjalta. Näin ollen lähtökohdat saattavat olla erittäin moninaiset. Toisaalta se on rikkaus, että hevosalalle on ajautunut ihmisiä työskentelemään monelta eri alalta. Harrastustausta voi kuitenkin rasittaa juuri siltä osin, ettei yritystä välttämättä johdeta sen vaatimalla panoksella, vaan ”harrastaminen voi jäädä päälle”.

Yrittäjille tulisikin tarjota kattavaa koulutustarjontaa niin hevosten hyvinvoinnista kuin yrityksen johtamisesta. Samalla voisi saada vertaistukea, mikä voi olla suurikin apu arjen pyöryksessä. Tässäkin asiassa voi olla kolikon toisella puolella se, että miten yrittäjät pääsevät irtaantumaan töistään. Hevostaitoisten lomittajien saaminen voi olla kovan etsimisen takana, jos yritys edes on lomituksen piirissä. Ilman lomitustarjontaa yrityksen pitäisi pystyä tarvittaessa palkkaamaan työntekijä. Kannattavuuden ollessa epävarma voi apuvoiman palkkaaminen olla mahdotonta. Toisaalta kaikki eivät välttämättä halua osallistua koulutuksiin, vaikka sellaista olisi tarjolla.

Yhteistyö voisi olla apu moneen pulmaan. Hevosihmisiä on aina keuhuttu erittäin yhteisöllisiksi, joten tuntuu oudolle, ettei alalla ole enemminkin yhteistyökuvioita. Yhteiskyytejä kyllä järjestetään kilpailuihin ja kasvattajat saattavat käyttää tiettyjä valmentajia kouluttamaan varsansa tai muuta vastaavaa. Alueellisesti pystyttäisiin varmasti tehostamaan yhteistyötä esimerkiksi lajien rajojen yli, ratsu- ja ravi-ihmiset voisivat puhalttaa vielä tarmokkaammin samaan hiileen. Ehkä tämänkin asian tiimoilta tarvittaisiin eräänlaista sukupolvenvaihdosta. Toisaalta tulevien sukupolvien myötä lajien välinen kuilu repeää täysin.

Hanketoiminta on ollut Keski-Suomessa aktiivista 2010-luvun aikana. Hankkeitten puitteissa voisi saada vielä paljon hyvää aikaan hevosalan kehityksen saralla tulevaisuudessakin. Siksi hankerahoitusmahdollisuuksia tulisi yrittää käyttää hyväksi mahdollisim-

man tarkkaan ja monipuolisesti hevosalan tarpeiden mukaan. Seurojakin voisi kannustaa hakemaan hankerahoitusta omien alueittensa kehittämiseksi, ettei Keski-Suomen Hevosjalostusliiton tarvitse olla kaikissa hankkeissa niin vahvasti mukana. Paikallisen kehityksen myötä koko maakunnan hevostalous voi saada osakseen positiivisia vaikutuksia.

Keski-Suomi on maantieteellisesti haastava maakunta pituutensa vuoksi. Pohjoinen ja eteläinen Keski-Suomi ovat jo vallan erilaisia maastoltaan sekä ilmastoltaan. Tämän vuoksi neuvontaa ja koulutuksia pitäisi tarkentaa paikkakohtaisesti ja hevosväestö huomioon ottaen. Pohjoinen Keski-Suomi vaikuttaa enemmän ravipainotteiselle, kun taas etelämpänä ratsastus on suuremmassa osassa. Tämänkin vuoksi koulutuksia pitäisi ehkä painottaa erilailla eteläisessä ja pohjoisessa Keski-Suomessa.

Tulevaisuutta on kaikkien hankala ennustaa. Siksi voidaan vain spekuloida hevosalan kin kehitystä tai siitä milloin lama taittuu. Pitäisikin yrittää ottaa vastaan mitä tulevaisuus tuo tullessaan ja mukautua ja uudistua koko ajan. Keski-Suomen hevoshistoria on jo pitkä ja värikäs, kuten kirja Hevosia hyviä, rahoja kuin jyviä – Hevoshistoriaa Keski-Suomesta (Korpela 2012) osoittaa. Keskisuomalaisen hevosväen tulisikin olla ylpeä juuristaan ja vahvasta historiastaan. Monet huippuhevoset on kasvatettu viimeisen sadan vuoden aikana Keski-Suomessa ja ei epäilystäkään, etteivätkö tulevat sata vuotta voisi olla yhtä hienot hevosten parissa.

Lähteet

Hakijan opas 2014. 2014. Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen opas koulutukseen hakeville. Viitattu 22.7.2014.

http://www.poke.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/poke/embeds/pokewwwstructure/14350_Hakijan_opas_2014_low.pdf

Hankerekisteri. n.d. Rekisteri, josta löytyvät LEADER-ryhmien ja Keski-Suomen ELY-keskuksen rahoittamat hankkeet. Viitattu 15.11.2014.

http://www.keskisuomenmaaseutu.fi/hankerekisteri/keskisuomalaista_hevoskulttuuria_sadan_vuoden_ajalta.13.xhtml

Hauska harrastaa hevosella-hanke. 2014. Tiedote hankkeesta Laajavuoren ratsukot ry:n nettisivuilla. Viitattu 19.8.2014. [http://laajavuorenratsukot-fi-](http://laajavuorenratsukot-fi-bin.directo.fi/@Bin/2aa156825d131b60109e5b2acd589c76/1408444588/application/pdf/171302/Hauska%20Harrastaa%20tiedote.pdf)

[bin.directo.fi/@Bin/2aa156825d131b60109e5b2acd589c76/1408444588/application/pdf/171302/Hauska%20Harrastaa%20tiedote.pdf](http://laajavuorenratsukot-fi-bin.directo.fi/@Bin/2aa156825d131b60109e5b2acd589c76/1408444588/application/pdf/171302/Hauska%20Harrastaa%20tiedote.pdf)

Heinonen, J. 2010. Tallinpitäjän oikeudet ja velvollisuudet. Hevosnomistaja 4, 38-41.

Heiskanen, M-L., Klemola, I., Kumpulainen, M. & Kauppinen, P. 2002, 74. Hevostalous – merkitys ja tulevaisuus Suomessa. 2. p. Kuopio: Hevostietokeskus ja Ylä-Savon ammattiopisto.

Hevosala lukuina. n.d. Hippolis - hevosalan osaamiskeskuksen nettisivuille koottuja lukuja hevosalasta. Viitattu 23.1.2014. http://www.hippolis.fi/hevosala_lukuina

Hevosharrasteohjaaja 40ov. n.d. Keski-Pohjanmaan ammattiopiston koulutustarjonta. Viitattu 26.2.2014.

<http://www.kpedu.fi/Koulutus.aspx?type=2&eid=502&id=2&p1=2>

Hevosklinikka Laukaa. 2013. Laukaan Animagi-hevosklinikan nettisivut. Viitattu

12.6.2014. <http://www.animagi.fi/laukaa/animagi-hevosklinikka-laukaa-ent-laukaan-elainsairaala>

Hevosklinikka. 2013. Tervet eläinklinikan nettisivut. Viitattu 12.6.2014.

<http://www.tervet.fi/4>

Hevosten Terveydenhuoltohanke Keski-Suomessa. n.d. Tiedote hankkeesta Keski-Suomen Hevosjalostusliiton nettisivuilla. Viitattu 19.8.2014.

http://www.hevosjalostusliitot.fi/keskisuomi/fi/index.php?we_objectID=2467

Hevostenhoitaja. 2012-2014. Koulutuksen kuvaus Keski-Pohjanmaan ammattiopiston nettisivuilla. Viitattu 22.7.2014.

<http://perhonmolli.info/molli/opintolinjat/hevostenhoitaja/>

Hyväksytyn harrastetallin kriteerit. 2014. Suomen Ratsastajainliiton nettisivut. Viitattu 26.2.2014.

http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/44425_HT_kriteerit_2014_netti.pdf

Hyväksytyn ratsastuskoulun kriteerit. 2014. Suomen Ratsastajainliiton nettisivut. Viitattu 25.2.2014.

http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/44418_RK_kriteerit_2014_netti.pdf

Jämsän ravilinja. 2014. Jämsän ammattiopiston sivujen kuvaus heidän tarjoamastaan koulutuksesta. Viitattu 15.11.2014. [https://www.jao.fi/fi/Jamsan-](https://www.jao.fi/fi/Jamsan-ammattiopisto/Aikuiskoulutus/Tutkintotavoitteiset-koulutukset/Hevostenvalmentajan-ammattitutkinto---Jamsan-ravilinja)

[ammattiopisto/Aikuiskoulutus/Tutkintotavoitteiset-koulutukset/Hevostenvalmentajan-ammattitutkinto---Jamsan-ravilinja](https://www.jao.fi/fi/Jamsan-ammattiopisto/Aikuiskoulutus/Tutkintotavoitteiset-koulutukset/Hevostenvalmentajan-ammattitutkinto---Jamsan-ravilinja)

Jäsenedut. n.d. Kuvaus SRL:n jäsenien eduista Suomenratsastajainliiton nettisivut. Viitattu 13.8.2014. <http://www.ratsastus.fi/jäsenedut>

Jäsenlista. N.d. Suomen Hevos- ja Koirahierojat ry:n nettisivut. Viitattu 13.10.2014. <http://www.hevosjakoiraahierojat.com/3>

Jäsenlista. N.d. Suomen Kengityssepät ry:n nettisivut. Viitattu 12.6.2014. <http://www.suomenkengityssepät.fi/jasenet/jasenlista>

Jäsenseurat. n.d. Keski-Suomen Hevosjalostusliiton nettisivut. Viitattu 13.8.2014. http://www.hevosjalostusliitot.fi/keskisuomi/fi/KS_Hevosjalostusliitto/Jasenyhdistykset.php

Kaihlaajärvi, H. 2014. Hanna Kaihlaajärven laatima Excel-taulukko vuoden 2014 myönnettyistä investointituista Keski-Suomen hevostalouteen. Viitattu 15.11.2014

Karttapaikka. 2014. Maanmittauslaitoksen karttapalvelu, jolla Kuvion 10 kartta on tehty.

Kemiläinen, J. 2013. Missä ne asuvat? Hevosurheilu 101, 10-12.

Kengityssepän ammattitutkinto. 2006. Kengityssepän ammattitutkinnon perusteet. Opetushallituksen määräys 25/011/2006.

Kesäradat. n.d. Hippos ry:n nettisivut. Viitattu 23.7.2014.

http://www.hippos.fi/raviurheilu/raviurheilu_lajina/suomen_raviradat/kesaradat

Killerin ravirata. n.d. Killerin raviradan nettisivut. Viitattu 22.7.2014.

<http://www.killeri.fi/killerjarvi/fi/ravirata/index.php>

Kilpailutiedot. 2013. Hippos ry:n nettisivut. Viitattu 23.7.2014.

<https://heppa.hippos.fi/heppa/app?page=racing%2FRaceCalendarEarliestYear&service=external>

Korpela, M. 2012. Hevosia hyviä, rahoja kuin jyviä- Hevoshistoriaa Keski-Suomesta. Karisto.

Koulutus. 2013. Ratsastusterapeuttien koulutuksen kuvaus Suomen Ratsastusterapeutit ry:n nettisivuilla. Viitattu 13.11.2014.

<http://www.suomenratsastusterapeutit.net/7>

Laitinen, A. 2014. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Teoksessa Hevoset ja kuntarajapintoja. Toim. A. Laitinen & S. Mäki-Tuuri. Ypäjä: Hippolis -hevosalan osaamiskeskus.

Lisenssijärjestelmä. n.d. Suomen Hippos ry:n lisenssijärjestelmän kuvaus yhdistyksen nettisivuilla. Viitattu 24.2.2014.

http://www.hippos.fi/raviurheilu/ohjastajat_ja_valmentajat/lisenssijarjestelma

Mattila-Rautiainen, S. 2014. Ratsastusterapia. Teoksessa Hevoset ja kuntarajapintoja. Toim. A. Laitinen & S. Mäki-Tuuri. Ypäjä: Hippolis -hevosalan osaamiskeskus.

Näyttelyt ja jalostusarvostelu. N.d. Tietopaketti näyttelyistä Suomen Hippos ry:n nettisivulla. Viitattu 13.10.2014.

http://www.hippos.fi/jalostus_ja_nayttelyt/nayttelyt_ja_jalostusarvostelu

Ohituskaista käyttöön Killerillä – ”Lähtöjen luonne muuttuu”. 2014. Uutinen Killerin raviradan nettisivuilla. Viitattu 22.7.2014.

http://www.killeri.fi/killerjarvi/fi/ajankohtaista/index.php?we_objectID=15875

Onnelan oriasema. 2008. Oriaseman esittely Onnelan oriaseman nettisivuilla. Viitattu 12.11.2014. <http://onnelantila.com/index.htm>

Perustutkinnot. n.d. Tietoja opiston järjestämisestä hevoskoulutuksista Ylä-Savon ammattiopiston nettisivuilla. Viitattu 22.7.2014.

<http://www.ysao.fi/Suomeksi/Opiskelu/Perustutkinnot>

Piirainen, S. 2014. PowerPoint-esitys, joka on esitetty 3.4.2014.

Piirainen, S. 2013. Sari Piiraiselta saatuja tilastotietoja Keski-Suomen hevostaloudesta, jotka on saatu Suomen Hippos ry:n Heppa-tietokannasta. Viitattu 21.8.2014.

Pussinen, S. 2013. Hevosyrittäjyyden tulevaisuuskatsaus – valtakunnallisen Hevosyritys huippukuntoon –hankkeen (2010-2014) raportti. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisu. Hämeenlinna: Hamk julkaisuja, 13, 19-23.

Päätapahtumat. n.d. Killerin raviradan nettisivut. Viitattu 22.7.2014.

<http://www.killeri.fi/killerjarvi/fi/raviurheilu/paatapahtumat/index.php>

Ratsastusreitit. n.d. Luontoreitit- nettisivut. Viitattu 12.8.2014.

<http://www.luontoreitit.fi/luontoreitit>

Rummukainen. 2006. Teoksessa Hevoset ja kunta – rajapintoja. Toim. A. Laitinen & S. Mäki-Tuuri. Ypjä: Hippolis -hevosalan osaamiskeskus.

Saastamoinen, M. 2013. Yhteenveto tulevaisuuden menestystekijöistä. Teoksessa Hevosyrittäjyyden tulevaisuuskatsaus – valtakunnallisen Hevosyritys huippukuntoon –hankkeen (2010-2014) raportti. S. Pussinen. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisu. Hämeenlinna: Hamk julkaisuja.

Seuratoiminta. n.d. Suomen ratsastusseurojen toiminnankuvaus Suomenratsastajainliiton nettisivuilla. Viitattu 13.8. 2014. <http://www.ratsastus.fi/seuratoiminta>

Suomenhevosten ja lämminveristen ravihevosten näyttelyt. N.d. Tietopaketti Suomen Hippos ry:n nettisivuilla. Viitattu 13.10.2014.

http://www.hippos.fi/jalostus_ja_nayttelyt/nayttelyt_ja_jalostusarvostelu/suomenhevokset_ja_lamminveriset_ravihevoset

Suomi ratsailla: tilastoja ja tietoja. 2013. Suomen ratsastajain liiton nettisivut. Viitattu 25.2.2014. <http://www.ratsastus.fi/tilastotietoa>

Tallijärjestelmä. n.d. TSuomen Ratsastajainliiton nettisivut. Viitattu 25.2.2014.

http://www.ratsastus.fi/ratsastuskoulut_ja_tallit/tallijarjestelma

Tarttuvien tautien hallinta hevostalouden tukena. 2014. Esittely Eviran hankkeista.

Elintarviketurvallisuusviraston nettisivut. Viitattu 19.8.2014.

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/esittely/toiminta/tieteellinen+tutkimus/hankkeet/kaynnissa+/tarttuvien+tautien+hallinta+hevostalouden+tukena/>

Terapeuttilista. 2014. Suomen ratsastusterapeuttien lista Suomen Ratsastusterapeutit ry:n nettisivuilla. Viitattu 13.11.2014.

<http://www.suomenratsastusterapeutit.net/3>

Toimintakertomus. 2013, 7-9, 18-19. Keski-Suomen Hevosjalostusliiton toimintakertomus vuodelta 2013. Viitattu 13.8.2014.

http://www.hevosjalostusliitot.fi/keskisuomi/fi/Liitetiedostot/Pkirjat/Toimintakert_2013.pdf

Usein kysytyt kysymykset jokamiehenoikeuksista. 2014. Ympäristöneuvos Pekka Tuunasen vastauksia ihmisten lähettämiin kysymyksiin koskien jokamiehenoikeuksia. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu. Viitattu 13.8.2014.

<http://www.ymparisto.fi/fi->

[Fi/Luonto/Usein_kysytyt_kysymykset_jokamiehenoikeu\(17111\)](http://www.ymparisto.fi/fi-Luonto/Usein_kysytyt_kysymykset_jokamiehenoikeu(17111))

Yhdistys. N.d. Esittely yhdistyksestä Suomen Hevos- ja Koirahierojat ry:n nettisivuilla.

Viitattu 13.10.2014. <http://www.hevosjakoiraahierojat.com/4>

Liitteet

Liite 1. Keski-Suomessa jalostukseen vuonna 2013 käytetyt oriit**Suomenhevoset****Jalostussuunta: Juoksija**

Ori	Astutusmäärä	Jälkeläisiä
Viesker	67	1303
Huiman Pyste	34	57
Villihotti	25	102
Tuli-Viesker	19	43
Tähti-Vokker	10	194
Hilpetööri	9	27
Jaanan Suikku	9	354
Haaste-Poika	8	12
Kaskumma	5	12
M.A. Viki	4	34
Dominik	2	3
Juppe Hoo	2	6
K.P. Salama	2	1
Trispatti	2	5
Poika-Vinkaus	1	30
Tekele	1	1

Jalostussuunta: Ratsu

Taikahuure	8	6
Haavekuva	6	25
Mannin Vilperi	2	1
Joen Roima	1	2

Jalostussuunta: Työ

Etupassi	7	7
Vinkun Tohelo	1	13

Ei valittua jalostussuuntaa

Autere	8	18
--------	---	----

yhteensä 233

Lämminveriset

Ori	Astutusmäärä
So Perfect	44
Glen Kronos	40
Baron Pepper	21
Archduke Kemp	20
Ladakh Jiel	19
Cr V Eight	14
Dreamaster	11
Sunrise Lover	9
Anythings Possible	8
Greatest Image	8
Wait Lifting	6
Orgoglio	5
Vodka No Fruit	5
Shergar Boko	4
Giant Touchdown	3
Frank The Hands	2
Indeed Lavec	2
Ridewest	2
yhteensä	223

Ponit

Ori	Astutusmäärä
Celex SWE 62 SH	12
Big Tico 36 SH	5
Promisehill Moon Magic 137 SH	5
Remco v.d. Lindenhof	2
Captain Boy	1
Hvirfill fra Hofsoi 53 ISL	1
yhteensä	26

Ratsut

Ori	Astutusmäärä
El Fuego	1

yhteensä

1